

Directa

publicació quinzenal

Núm 424

Del 8/2 al 21/2 de 2017

2 €

www.directa.cat

Radiografiem l'Audiència Nacional, un organisme judicial excepcional sota tutela del govern espanyol **3-7**

Andreu Missé, periodista: "La informació econòmica sense la vida de les persones no té cap sentit" **12-15**

Torna 'Ajoblanco', una de les peces fonamentals de la contracultura ibèrica dels anys setanta **26-27**

Catalunya Nord, terra de refugi

Una xarxa de col·lectius acull i acompanya centenars de migrants sense papers, davant la dura legislació d'estrangeria i la creixent amenaça del Front Nacional

PÀG 8-11

Una nena juga a l'interior d'una antiga escola d'oficis de Perpinyà, ocupada l'estiu de 2015 per acollir migrants

D Directa

publicació quinzenal

EDITA:
La Directa SCCL
C. Riego núm. 37 baixos esquerra 08014 Barcelona
Tel: 935 270 982 / Mòbil: 661 493 117
directa@directa.cat - www.directa.cat

DIPÒSIT LEGAL: B 16982-2016

LLICÈNCIA CREATIVE COMMONS: Reconeixement-No
Comercial-Sense Obra Derivada 2.5

Aquesta publicació intenta escriure amb
un llenguatge no sexista i no androcèntric

La Directa no comparteix necessàriament
les idees expressades als articles d'opinió

QUI SOM?

Estirant del fil

Joan Mas
Al peu del canó
Jesús Rodríguez, Anna Celma

Miralls

Gemma Garcia

Cruïlla

Vicent Almela, Guille Larios

Impressions

Adrián Crespo, Isabel Benítez

Roda el món

Oriol Andrés, Roger Suso

Poca Broma

Gerard Casadevall

Expressions

Misael Alerm, Àlex Romaguera i Daniel

Bastús

La indirecta

Alex Romaguera i Mariana Cantero

Coordinació web

Eloi Latorre, David Bou, Gemma Garcia,

Maties Lorente

Audiovisuals

Sònia Calvó, Estel·la Marcos

Fotografia

Víctor Serri

Il·lustració

Ricardo Hermida, Lluís Ràfols

Correcció

Laia Bragulat

Edició

Jesús Rodríguez

Projecte gràfic

Hugo Cornelles

Disseny gràfic i compaginació

Pau Fabregat

Gestió web

Jamgo Cooperativa Tecnològica

Administració i subscripcions

Ester Mora

Difusió i Publicitat

Ferran Domènech

Comercial i distribució

Paula Rodríguez

NUCLIS TERRITORIALS I MITJANS

COL-LABORADORS: Berguedà, Bages i
Solsonès ('L'Apunt'); Gironès, la Selva, Pla
de l'Estany i Baix Empordà ('L'Ariet'); Alt
Empordà ('La Fissura'); Osona; Maresme;
Baix Llobregat ('La Riuada' i 'Infobaix');
Alt Penedès, Baix Penedès, Anoia i Garraf
(Xarxa Penedès); Vallès Oriental; Vallès
Occidental; Barcelonès ('La Intervia');
El Camp; Terres de Ponent; Castelló;
València; Palma; Eivissa; Menorca;
Perpinyà i Terres de l'Ebre

CONTACTES:

General directa@directa.cat

Redacció redaccio@directa.cat

Opinió opinio@directa.cat

Cultura expressions@directa.cat

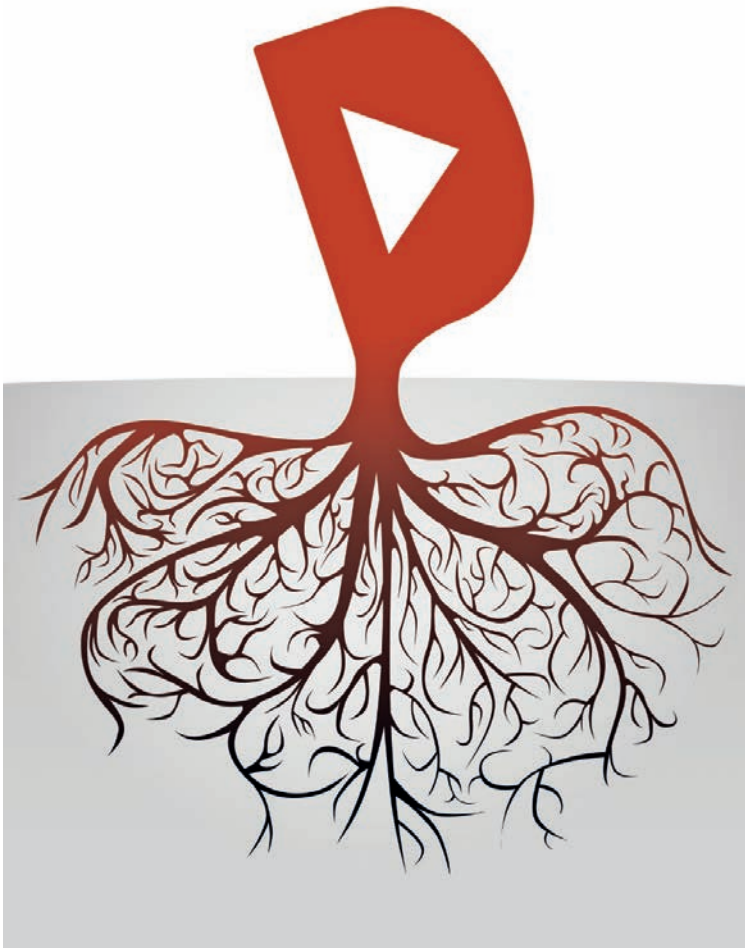
Subscripcions subscripcions@directa.cat

Publicitat publicitat@directa.cat

Distribució distribucio@directa.cat

Arrelant al Camp

Una assemblea celebrada a Reus reimpulsa el nucli de treball a les comarques
del Baix Camp, l'Alt Camp, el Tarragonès, el Priorat i la Conca de Barberà

/ LLUÍS RÀFOLS

Jordi Sans Sugrañes

@jsans_

El 14 de gener, una quinzena de persones vingudes de les
diverses contrades que conformen les comarques del Camp
ens vam reunir al Casal Despertaferro de Reus (Baix Camp)
per donar forma a un nou nucli de treball. Vam decidir obrir un
nou espai al periodisme crític posant de manifest que la transfor-
mació social és possible i que el periodisme és una eina per acon-
seguir-ho. D'aquesta manera, vam posar la primera pedra d'una
aposta que havia començat feia uns mesos, de manera lenta però
amb una base sòlida, amb l'esperança que el projecte aprofundís
les seves arrels. Decisió ferma i moltes ganes.

El moment actual i la situació que vivim al Camp ens ha dut
fins aquí. El principal objectiu que va sorgir de l'assemblea va
ser el de poder donar veu a les persones que no en tenen o a
les que no es vol escoltar perquè defensen idees que xoquen
frontalment amb la concepció del marc dels poders fàctics i
els interessos blindats dels que fan i desfan. Un espai que fins

ara no teníem, on la denúncia ha de ser primordial i que, a la
vegada, ha de ser de totes.

Les problemàtiques relacionades amb el medi ambient, la
sanitat o les infraestructures, entre moltes altres, rarament apa-
reixen als mitjans de comunicació tarragonins. Això fa que, en
molts casos, els continguts no arribin a la població i, per tant,
que la reivindicació i la creació d'alternatives no siguin possibles.

Així mateix, també es tracta d'una aposta pel treball lent que
ens ajudi a tornar a acollir aquelles informacions que requerei-
xen més temps per ser digerides, que necessiten deixar de banda
el bullici accelerat de la rutina, per poder treballar-les a fons.

Les comarques del Camp tenen un llarg recorregut històric
de reivindicacions i un teixit social i associatiu molt ric que a
vegades passa desapercebut. Esperem que, a partir d'ara, la
DIRECTA serveixi per donar encara més visibilitat a aquests pro-
jectes i a les accions que generin. ◀

VOLEM SABER LA TEVA OPINIÓ: Quin article t'ha agradat més del número? Què hi trobes a faltar?
Quins canvis hi faries? Quins temes no toquem i podríem tractar?
ESCRIU-NOS a directa@directa.cat

Titellaires, diaris, crema de fotos i piulades han passat pel sedàs de l'Audiència Nacional espanyola. Des que va néixer, fa 40 anys, l'endemà que se suprimís el Tribunal d'Ordre Públic franquista (TOP), ha estat objecte de dures crítiques jurídiques per la seva excepcionalitat: en determinades matèries, com 'terrorisme' o 'injúries a la Corona', cal viatjar a Madrid per ser jutjada. Amb la fi d'ETA, el tribunal redirigeix el seu focus cap al gihadisme internacional, l'anarquisme o l'independentisme gallec. Aquest últim any, s'hi ha afegit la gruixuda carpeta del procés polític català

L'Audiència Nacional, el 'top' dels tribunals

El testimoni d'advocats i advocades ajuda a radiografiar l'essència d'un organisme punitiu segregat de la jurisdicció ordinària i que fixa el seu rumb a través del timó dels ministeris de l'Interior i de Justícia del govern espanyol

Seu principal de l'Audiència Nacional espanyola, situada al carrer Génova de Madrid

Gemma Garcia / Jesús Rodríguez
@gemma_g_fabrega / @albertmartnez

Una persona és jutjada a 500 quilòmetres d'on han succeït els fets. L'escenari és genuïnament espanyol, ja que no és possible a cap altre país d'Europa: l'Audiència Nacional espanyola (AN) és un cas únic. Durant els seus 40 anys de vida -sense comptar els del Tribunal d'Ordre Públic (TOP) que la van precedir-, ha conservat el denominador comú de l'excepcionalitat: la centralitat de les decisions a Madrid, la proximitat al poder polític, el règim d'incomunicació i la incidència mediàtica. Tanmateix, el 2011, amb la fi d'ETA, es va començar a insinuar un canvi de cicle. L'organisme judicial està en procés de reciclatge: de la banda armada basca a l'islamisme gihadista internacional, l'anarquisme o l'independentisme gallec.

En aquest sentit, la memòria de 2015 de la Fiscalia de l'Audiència Nacional destaca que, per primera vegada, les investigacions per *terrorisme gihadista* superen les relacionades amb *ETA i el seu entorn*. Si el 2014 representaven el 34% de totes les investigacions per terrorisme, un any més tard, han incre-

mentat fins al 55%. El gir de l'enfocament punitiu es detecta clarament en el nombre de detencions: 94 per gihadisme, 69 de l'anomenat entorn d'ETA, 33 per anarcoinsurreccionalisme i 11 de grups independentistes gallecs. A les acaballes de 2015, arribarien les nombroses diligències, a petició de fiscalia, relacionades amb el procés polític català.

Malgrat el canvi de tendència pel que fa a les noves investigacions, la inèrcia de dècades passades circumscriu el gruix dels empresonaments en l'àmbit del conflicte polític del País Basc. Ara, amb motiu del quarantè aniversari de la institució, el mateix president de l'Audiència Nacional espanyola, José Ramon Navarro, a més d'augurar una llarga vida al tribunal, ha posat xifres il·lustratives sobre la taula. Per una banda, actualment, 280 persones estan complint condemna per col·laboració o pertinença a ETA i tres es troben en presó provisional; per l'altra, el 2016, onze persones han estat condemnades sota l'acusació de *terrorisme gihadista* i un centenar es troben en presó preventiva a l'Estat espanyol per aquest motiu. Des d'un primer moment, les xifres corroboren que l'AN va ser creada per jutjar els delictes

L'organisme judicial està en procés de reciclatge: de la banda armada ETA a l'islamisme gihadista internacional, l'anarquisme insurreccional o l'independentisme gallec

Continua a la pàgina següent >>>

>>> Ve de la pàgina anterior

de *terrorisme*, malgrat el subterfugi utilitzat al decret de creació del tribunal, que feia referència al terme *crim organitzat*.

Paradoxalment, l'únic tribunal creat a cop de decret llei incompleix el principi del jutge ordinari -és a dir, que una persona sigui jutjada allà on s'han produït els fets- establert a la Constitució espanyola. Per tant, obliga a fer anades i tornades a Madrid, tant a les persones acusades com a les que formen part de les defenses o són testimonis, amb les implicacions personals, laborals i econòmiques que això comporta. Des de 2009, els macrojudicis se celebren en un nou edifici de 7.300 metres quadrats situat en un polígon industrial de San Fernando de Henares -a dotze quilòmetres de la Puerta del Sol-, on molts jutges arriben amb cotxe i xòfer oficial. Al carrer Génova -a només cent metres de la seu central del Partit Popular-, es manté en funcionament l'edifici original, que des de 2015 s'ha renovat i està a l'última en disseny i seguretat. La reforma, envoltada de queixes, va acabar costant 27 milions d'euros (el doble del previst) i l'empresa Fomento de Construcciones y Contratas (FCC), a través d'un procés negociat sense publicitat, va ser l'encarregada del conjunt de l'obra. Per l'advocada madrilenya Isabel Elbal, que hi està habituada, "s'ha transformat en un búnquer". Les plantes estan aïllades i només són accessibles amb targeta magnètica. "És intimidant", precisa.

Titelles, truita i baralla en un bar d'Altsasu

Tres de les darreres gestes de l'AN, que han ocupat portades de diaris i han obert informatius, afecten uns titellaires, un regidor i un grup de joves bascos. Els primers van estar empresonats durant quatre dies, acusats de delictes d'odi i enaltiment del terrorisme per l'obra *La bruja y don Cristóbal*, representada a Madrid. El regidor de Vic Joan Coma, acusat d'incitació a la sedició, va haver de declarar davant el jutge per haver dit que per fer una truita calia trencar els ous durant un ple municipal. I tres joves d'Altsasu encara es troben en presó preventiva, acusats de terrorisme arran d'una baralla en un bar en què es van veure implicats dos agents de la Guàrdia Civil fora de servei.

La Fiscalia de l'Audiència Nacional, dirigida per Javier Zaragoza, ha jugat un paper clau en tots tres procediments. En el primer, va demanar l'ingrés a presó dels titellaires; en el segon, va sol·licitar que s'investigués el regidor, i en el tercer, a diferència de la Guàrdia Civil, que apuntava a un delictes d'odi, va considerar que era terrorisme. "La fiscalia té un paper molt més preminent que en la resta de tribunals penals de l'Estat espanyol. Acaba sent un instrument del poder executiu, del Ministeri de Justícia, per intervenir en el poder judicial sense els controls o les traves que podria trobar en altres espais", assegura l'advocat gironí Benet Salellas -actual diputat de la CUP-CC. Salellas es va encarregar de la defensa d'onze veïns del barri barceloní del Raval que l'any 2009 van ser condemnats per la secció primera a penes d'entre vuit i catorze anys de presó, acusats de planificar una cadena d'atemptats al metro de Barcelona, amb una única prova en contra: les paraules d'un testimoni protegit de qui mai no es va saber la identitat.

La fiscalia mana

El pes de la Fiscalia de l'Audiència Nacional es pot quantificar: hi ha gairebé tres fiscals per cada jutjat d'instrucció penal. Amb més de 35 anys d'experiència en aquest tribunal, l'advocat basc Iñigo Iruin considera que, a través del "paper estel·lar de la policia i la Guàrdia Civil en la instrucció" i de "la patologia orgànica" de disposar de tants fiscals, "es dona una presència directa dels ministeris de l'Interior i de Justícia a l'òrgan jurisdiccional". L'impuls fiscal va ser determinant en les causes per enaltiment del terrorisme durant l'exercici de 2015; per ordre del fiscal en cap Zaragoza, es van obrir 55 diligències d'investigació, 43 de les quals van ser arxivades "per falta d'autor conegut o perquè els fets no eren delictius". El desenllaç final exculptori no va lliurar les persones encausades de les despeses del desplaçament a Madrid i, en molts casos, de la difusió de les seves dades personals i la seva imatge als mitjans de comunicació. Pel lletrat de Madrid Gonzalo Boye, les absolucions per manca absoluta d'indis de criminalitat demostren que "aquesta fiscalia no té cap funció real i fa anys que s'inventa causes per poder justificar la seva existència".

ORGANIGRAMA

PRESIDENT:

Jose Ramon Navarro Miranda

JUTGES D'INSTRUCCIÓ

- Núm. 1: Santiago Juan Pedraz Gomez
- Núm. 2: Ismael Moreno Chamarro
- Núm. 3: Carmen Lamela Diaz
- Núm. 4: Fernando Andreu Merrelles
- Núm. 5: José de la Mata Amaya
- Núm. 6: Eloy Velasco Nuñez

JUTGES DE LA SALA PENAL

SECCIÓ PRIMERA

- Manuela Francisca Fernandez Prado
- Fernando Grande-Marlaska Gomez
- Javier Martínez Lázaro
- Nicolas Poveda Peñas
- Juan Ramon Saez Valcarcel

SECCIÓ SEGONA

- Julio de Diego Lopez
- Concepción Espejel Jorquera
- Angel Luís Hurtado Adrian
- Enrique López López
- Jose Ricardo Juan de Prada Solaesa

SECCIÓ TERCERA

- Maria de los Angeles Barreiro
- Avellaneda
- Eugenia Clara Bayarri Garcia
- Antonio Diaz Delgado
- Felix Alfonso Guevara Marcos

SECCIÓ QUARTA

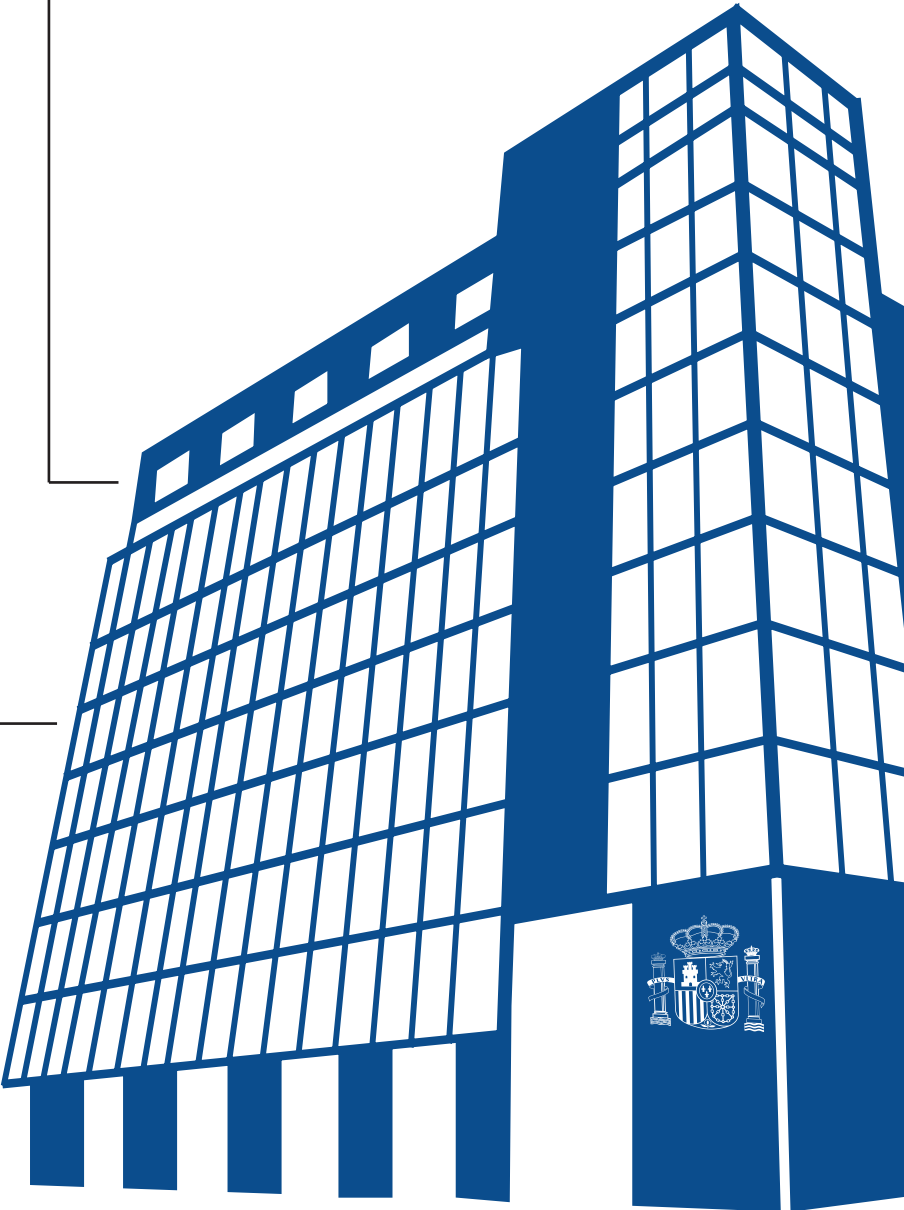
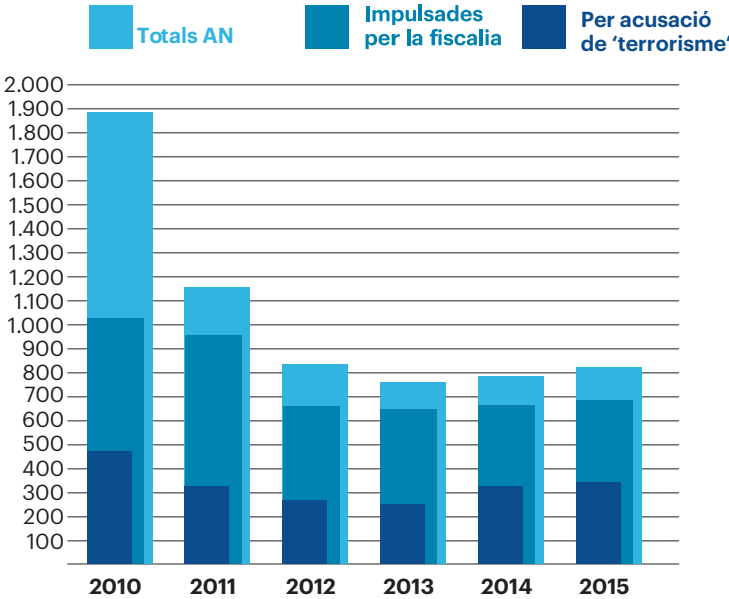
- Carmen Paloma Gonzalez Pastor
- Juan Francisco Martel Rivero
- Angela Maria Murillo Bordallo
- Maria Teresa Palacios Criado

SALA D'APEL·LACIÓ

SALA
CONTENCIOSA
ADMINISTRATIVA

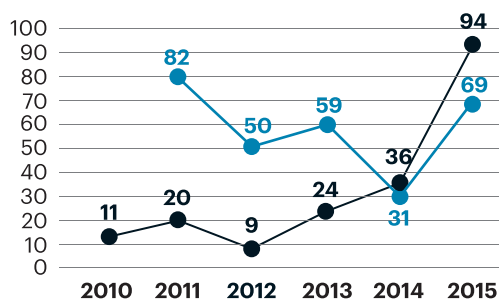
SALA SOCIAL

NÚMERO D'INVESTIGACIONS

PERSONES DETINGUDES EN OPERACIONS DE L'AN

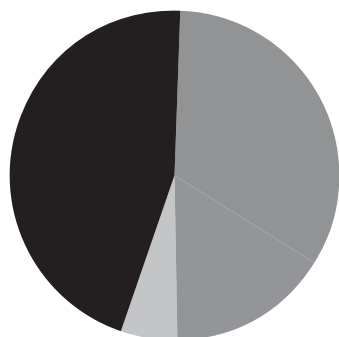
- contra el 'terrorisme gihadista'
- per pertinença o col·laboració amb ETA

207

DETENCIONS PER ACTIVITAT VINCULADA AL 'TERRORISME'

(dades de la fiscalia de l'AN per l'any 2015)

- 94 gihadistes
- 69 ETA i el seu entorn
- 33 anarcosurreccionistes
- 11 'terrorisme' independentista gal·lec

El Tribunal d'Ordre Públic franquista **va nodrir** l'AN

Antiga seu del Tribunal d'Ordre Públic franquista, al Convento de las Salesas Reales / ENRIQUE CORDERO

Eloi Latorre
@homestatic

L'actual Audiència Nacional (AN) espanyola és filla directa del Tribunal d'Ordre Públic (TOP), màxima encarnació de la repressió franquista contra els grups opositors. El TOP va néixer mitjançant la llei 154/63. El seu objectiu, definit a l'articulat, era perseguir *"aquellos delitos cometidos en todo el territorio nacional, cuya singularidad fuere subvertir los principios básicos del Estado o sembrar la zozobra en la conciencia nacional"* i, més concretament, *"aquellos que van contra el jefe del Estado, las Cortes, el Consejo de Ministros y forma de Gobierno [...], la rebelión y la sedición; los desórdenes públicos y la propaganda ilegal"*. El TOP va assumir les funcions de l'antic Tribunal Especial para la Represión de la Masonería y el Comunismo (creat el 1940) amb l'objectiu de dotar la maquinària repressiva de més eficàcia davant d'una oposició política i sindical cada cop més diversa i activa.

La continuïtat entre el vell tribunal i la nounada Audiència Nacional és més que evident: un 65% dels magistrats del TOP van ser destinats a l'AN o bé al Tribunal Suprem

El reial decret fundacional de l'AN va optar per donar una aparença de tribunal ordinari al nou òrgan centrant les seves competències en el 'crim organitzat'

El gener de 1977, el govern predemocràtic d'Adolfo Suárez va suprimir el TOP d'un dia per l'altre i va donar carta de naturalesa a un nou tribunal, l'Audiència Nacional, mitjançant un reial decret llei que no va passar per les Corts, un fet del tot inèdit en la història jurídica estatal, fins i tot a l'època franquista. La llei de Corts de 1942 exigia una llei ordinària per crear nous òrgans jurídics.

La maniobra responia bàsicament a la necessitat de donar resposta a la incapacitat dels tribunals militars per assumir els delictes tipificats en l'àmbit del terrorisme, que teòricament eren competència seva. Sovint, durant el tardofranquisme, s'inhibien de fer-ho en favor de la justícia civil fent valer una vella prebenda de la justícia castrense. El govern Suárez va veure la necessitat de crear un òrgan jurídic especialitzat i dotat d'una capacitat d'actuació àmplia. Malgrat que els biògrafs oficialistes de la transició expliquen la supressió del TOP com un pas més de l'operació de desmantellament de l'edifici franquista, la continuïtat entre el vell tribunal i la nounada Audiència Nacional és més que evident: un 65% dels magistrats del TOP van ser destinats a l'AN o bé al Tribunal Suprem.

Encara que la seva especialitat era (i és) l'àmbit penal i, concretament, la persecució dels delictes tipificats en l'àmbit del terrorisme (als quals caldria afegir el crim organitzat, el narcotràfic, la falsificació de moneda i els que tenen la corona i membres del govern com a objectiu), el reial decret fundacional va optar per donar una aparença de tribunal ordinari al nou òrgan centrant les seves competències en el crim organitzat i dotant-lo de sales contencioses administratives i socials, encara que aquestes últimes amb un marge d'activitat molt reduït: només afecten disposicions de ministres i secretaris d'Estat en el primer cas i impugnacions de convenis col·lectius d'àmbit estatal en el segon. ◀

>>> Ve de la pàgina 4

Un dels advocats del cas Pandora, Enrique Costoya, va viure en primera persona la influència de la fiscalia. Va ser detingut i empresonat preventivament durant la segona fase de l'operació, fet que va ser denunciat per l'Associació d'Advocats Europeus Demòcrates (AED). Assegura que el jutge instructor ni tan sols s'havia mirat la causa: "Em va enviar a la presó, tot i que és una mesura danyosa i excepcional, sense tenir en compte els motius. Ho va fer perquè està polititzat; pren les decisions en funció dels criteris de la fiscalia". Costoya havia assistit i visitat algunes de les anarquistes detingudes durant la primera part del cas als centres penitenciaris. Malgrat la insistència dels Mossos, la manca de proves ha obligat a arxivar les actuacions contra l'advocat i la resta de detingudes durant la segona part de l'operació.

Superada la fase d'investigació, també han transcendit certes actituds i comentaris d'alguns jutges a la sala, especialment, els estirabots d'Àngela Murillo o les pujades de to d'Alfonso Guevara. Per la seva banda, Javier Gómez Bermúdez -que des de 2015 és a França, on ocupa la plaça de jutge d'enllaç amb el Tribunal Correccional de París- va etzibar a una advocada: "Aquesta és la meua sala i, aquí, mano jo". Zoubida Barik Eididi protestava perquè el magistrat havia ordenat la seva expulsió pel fet de portar vel. Tot i que l'Estatut General de l'Advocacia només obliga a vestir la toga, el Suprem va avalar Bermúdez.

Demandes de dissolució

Moltes veus del món de la judicatura i de l'àmbit de la defensa dels drets humans han criticat les actuacions del tribunal i fins i tot han demanat la seva dissolució. L'any 1986, un grup de lletrats i lletrades joves del Col·legi d'Advocats de Madrid va reclamar, mitjançant un comunicat, la desaparició de l'AN i que les seves competències passessin a la jurisdicció ordinària. L'esquerra *abertzale* i el diputat del PNB Iñaki Anasagasti hi van insistir en reiterades ocasions durant els anys 90. El posicionament és compartit per l'esquerra independentista catalana, ERC, ICV, Izquierda Unida i el BNG. Durant els últims anys del procés català, la petició ha estat assumida fins i tot per CDC.

És més, el magistrat de l'Audiència Nacional espanyola Ramón Sáez Valcárcel, el 2008, en una taula rodona centrada en la penalització de les injúries a la Corona i la bandera espanyola celebrada al Col·legi de Periodistes de Barcelona, va posar en dubte la conveniència del tribunal.

Apagar les veus dissonants

Quan un jutge surt del guio, rep patacada. El 2014, Francesc Homs

Seu de l'AN espanyola a San Fernando de Henares, on se celebren els judicis / ÁLVARO MINGUITO

(CDC) i Rafael Català (PP) van criticar la sentència absolutòria per l'acció d'Aturem el Parlament i van instar la Generalitat i la fiscalia a recórrer-la, fins que van aconseguir una condemna del Tribunal Suprem. El mateix any, la vicepresidenta del govern espanyol, Soraya Saénz de Santamaría, va carregar contra els jutges que van excarcarar diverses persones condemnades per pertinença a ETA, atès que ja havien complert pena a l'Estat francès. La reacció va comportar que Jutges per la Democràcia fes públic un comunicat per reivindicar el respecte a la "independència" dels tribunals.

Si remuntem uns anys enrere, veiem que, curiosament, els magistrats de la sala més discordant amb la doctrina del *tot és ETA* del jutge Baltasar Garzón van ser apartats. Carlos Cezón, Juan José López Ortega i Carlos Ollero qüestionaven i tombaven -una rere l'altra- les instruccions del *jutge estrella*, que va il·legalitzar Kas, Ekin, Haika i Gestoras Pro Amnistia i va tancar publicacions com *Egin*, *Ardi Beltza* i *Egunkaria*. Com a exemple, el 2001, la sala quarta del tribunal va rebutjar les acusacions d'"integració a banda armada" de Garzón contra els directius

d'Orain SA, empresa propietària d'*Egin* i *Egin Irratia*, i va excarcarar el periodista Pepe Rei en el marc del sumari d'*Ardi Beltza*.

Però, l'any següent, els tres magistrats *rebels*, sotmesos a una campanya de desprestigi, van ser suspesos cautelament. La raó: haver decretat la llibertat sota fiança d'un narcotraficant -davant el risc de suïcidi palès en un informe psiquiàtric- i que aquest l'aprofités per fugir. Gairebé dos anys més tard, el Tribunal Suprem va descartar qualsevol indicatiu de delictes dels tres jutges, però només un d'ells, Ollero, va tornar a l'AN. El *tot és ETA*, sense la sala quarta, va ser imparabile.

Sobre terra cremada, el 17 de gener de 2017, una interlocutòria del Tribunal Suprem va reconèixer que s'havia fet "una interpretació àmplia (...) del fenomen del terrorisme vinculat a la banda armada ETA". Iruin afegeix que l'Audiència Nacional espanyola també ha intervingut en el "cicle de producció" del dret, amb el sorgiment de l'anomenada doctrina Parot o l'aplicació de l'article 129 del Codi Penal per suspendre activitats de partits polítics o tancar mitjans de comunicació, tot i que no hi apareixen esmentats

Alfonso Guevara: l'hereu malcarat

"También podrían esperar que este humilde magistrado que les habla hubiera fallecido para que no se celebrase el juicio. Si no quieren celebrarlo, ya conocen el camino de salida". Així és com replicava la petició de suspensió d'una vista oral formulada per l'advocat basc Iñigo Iruin el jutge Felix Alfonso Guevara Marcos, president de la secció tercera de la sala penal de l'Audiència Nacional espanyola. Guevara és conegut pels exabruptes dirigits a persones acusades de pertànyer a ETA, al personal judicial i fins i tot als xofers del tribunal especial. Per aquest motiu, ja

l'any 86, a l'edat de 30 anys, el Consell General del Poder Judicial (CGPJ) proposava sancionar-lo per una falta greu d'excés o abús d'autoritat. El càrrec a l'AN no li ve de nou. El seu pare, Bienvenido Guevara, ja va ser jutge d'aquest organisme. De fet, va ser un dels tres magistrats que van dirigir el judici contra l'escamot feixista que va atemptar contra la revista *El Papeo* l'any 1977. Tot i que l'atac va causar la mort a una persona i ferides a disset més, els acusats només van ser condemnats a sis mesos de presó pel pare de l'actual president de secció.

Eloi Velasco: l'home de Zaplana

És l'artífex de l'expressió "intimidació ambiental" en relació amb els fets d'Aturem el Parlament. Dirigeix el jutjat central d'instrucció número 6 i va considerar que no calia cap agressió o bloqueig físic, sinó que amb la simple presència física hostil a l'exterior del parc de la Ciutadella es podia considerar que les manifestants estaven cometent un delictes contra les altes institucions de l'Estat. Velasco mai no ha amagat la seva ideologia. Va ocupar la plaça de director general de Justícia de la Generalitat Valenciana durant el període de 1995

a 2003, sota els mandats d'Eduardo Zaplana i Francisco Camps. L'any 2008, va aconseguir la plaça a l'AN, en substitució de Juan del Olmo. Va instruir la causa contra Arnaldo Otegi per enaltiment del terrorisme arran de la seva intervenció en un míting a l'estadi d'Anoeta de Sant Sebastià. L'any 2010, va prohibir un *brindis per les preses* en el marc de les Festes Alternatives de Sants i les organitzadores van optar per fer un minut de silenci i omplir el parc de l'Espanya Industrial amb cartells que feien referència a la llibertat d'expressió.

com a destinataris. Hi coincideix Elbal, que parla d'una aplicació “expansiva i extensiva” del Codi Penal, i l'advocat Enrique Costoya, que considera que aquest tribunal “va una mica més enllà quan es parla de dret penal de l'enemic: persegueix la ideologia”.

La incomunicació i la tortura

L'Audiència Nacional espanyola té el monopoli del règim d'incomunicació des que es va aprovar la llei antiterrorista el 1988. Des d'aleshores, el Comitè Europeu i el de l'ONU no s'han cansat d'advertir l'Estat espanyol de l'escenari d'impunitat que dibuixa la capacitat de mantenir la persona detinguda fins a tretze dies -mitjançant dos terminis prorrogables- sense accés a una defensa i a un metge forense de la seva elecció.

Basant-se en l'experiència, advocades basques com Amaia Izko denuncien que l'Audiència Nacional espanyola representa les vulneracions de drets humans més greus, tant “del detingut, amb la incomunicació i la tortura, com dels presos, amb l'allargament de les condemnes”. Inicialment, les preses basques eren interrogades en dependències del País Basc i Navarra, on alguns jutges instructors obrien diligències davant l'evidència de maltractaments o tortures. Posteriorment, el govern espanyol va modificar el protocol i va ordenar el trasllat de les persones detingudes directament a Madrid. Tots els jutges d'instrucció de l'AN han vist desfilar joves del País Basc que han relatat tortures -en molts casos, en un evident mal estat físic i psicològic-, però pràcticament mai no han investigat els fets. Amb una sola excepció: el jutge Santiago Pedraz.

Cara a cara, en un programa d'EITB, el periodista Alberto Pradilla mostrava un informe forense al jutge d'instrucció Grande-Marlaska. La detinguda Beatriz Etxebarria denunciava que li havien intentat introduir un pal d'escombra per la vagina, li havien fet la *bossa* i havia arribat a perdre el coneixement, però, tot i que el magistrat havia tingut el document sobre la taula el 2 de març de 2011, en va fer cas omís. No era la primera vegada ni seria l'última.

Marlaska ha tingut al davant joves que denunciaven tortures, com els del cas Aztnugal -acusats de ser “membres desdoblats” d'Ekin, detinguts i incomunicats el 2011. L'exjutge *estrella* Baltasar Garzón també va poder sentir el relat dels maltractaments rebuts que feien diverses persones detingudes, com les del macroprocés 18/98 o, anys abans, els independentistes catalans. El Tribunal d'Estrasburg ha atorgat versemblança a les denúncies i ha condemnat l'Estat espanyol vuit vegades per no investigar les tortures. En el cas d'Etxebarria, fins i tot el magistrat Ramón Sáez va criticar Marlaska.

La sedició i la Corona

Després del judici per la mobilització d'Aturem el Parlament -impulsat a quatre bandes per la Generalitat, el Parlament, Manos Limpias i la fiscalia-, el contacte de Catalunya amb l'Audiència Nacional espanyola s'ha centrat en el procés polític català. Recentment, l'interrogatori al regidor de Vic Joan Coma va generar polèmica perquè el fiscal Vicente González Mota es va obcecar quan li va preguntar si trencar els ous per fer la truita implicava l'ús de la violència o no, arran de les paraules que Coma va pronunciar durant un ple municipal. Acusat d'incitació a la sedició, es tracta d'un dels nou casos directament relacionats amb el reclam d'un referèndum a Catalunya que ha investigat el tribunal. La resta afecten ajuntaments que van aprovar mocions de suport a la resolució del 9-N del Parlament de Catalunya.

Tots els procediments han estat oberts per ordre de la fiscalia i, als consistoris, també se'ls investiga per rebel·lió o sedició, a més de prevaricació, desobediència, ús indegut de fons públics i usurpació de funcions. Ara per ara, quatre casos han estat arxivats i, per tant, a més del procés contra el regidor vigatà, resten obertes les investigacions dels ajuntaments de Deltebre, Celrà, Girona i Vic. Des de l'Associació de Municipis per la Independència (AMI) matisen que són xifres orientatives, ja que hi ha ajuntaments que reben denúncies i no ho comuniquen. Per tant, encara hi podria haver més municipis sota la lupa de l'AN.

Truites, mocions i crema de fotografies. Recentment, el fiscal en cap, Javier Zaragoza, mitjançant una circular, va recordar als Mossos d'Esquadra que han de comunicar, informar i acreditar qualsevol comportament que suposi un atac a les institucions de l'Estat, inclosos els delictes contra la Corona, com ja havia fet el novembre de 2015. Obeint aquest reclam, el 20 d'octubre, la policia catalana va fer arribar al jutjat central d'instrucció número 4 un informe i diverses imatges de la crema de fotos del monarca Felip VI que es va fer durant l'acte de l'esquerra independentista al passeig del Born barceloní l'11 de setembre. Cinc militants de la CUP, la COS i Arran van ser inculpades i forçades a declarar a Madrid -tres d'elles, detingudes pels Mossos i traslladades per la Guàrdia Civil.

Resseguint els procediments impulsats per l'AN, es pot constatar que la Corona ha estat una de les seves grans protagonistes. El 2003, Arnaldo Otegi va ser condemnat a un any de presó per haver acusat el rei de ser “el cap dels torturadors”. Anys més tard, el 2011, el Tribunal de Drets Humans d'Estrasburg va obligar l'Estat a indemnitzar-lo amb 20.000 euros per vulnerar la

El fiscal en cap, Javier Zaragoza, va recordar als Mossos que han de comunicar, informar i acreditar tot comportament que suposi un atac a les institucions de l'Estat

No es van depurar policies ni fiscals ni jutges de la dictadura. Ara, un expolicia franquista, Ismael Moreno, instrueix casos com el de Joan Coma o els titellaires

seva llibertat d'expressió. Així mateix, la fiscalia va impulsar un procediment per injúries a la Corona contra el guionista Jaïr Domínguez del programa *Bestiari il·lustrat* del Canal 33 perquè simulava disparar contra Joan Carles I. Dos anys més tard, el jutge de l'AN Javier Gómez Bermúdez va arxivar la imputació, però ja era massa tard: Televisió de Catalunya havia retirat el programa de la graella i va forçar la dimissió de la directora Mai Balaguer.

Per l'advocat Jaume Asens -actual quart tinent d'alcalde de l'Ajuntament de Barcelona-, en general, hi ha un problema que afecta el conjunt de l'aparell judicial i, especialment, l'òrgan de l'Audiència Nacional: “Està construït sobre els ciments del franquisme i a partir de les condicions imposades pels vencedors de la guerra”. No es van depurar policies ni fiscals ni jutges de la dictadura. Ara, un expolicia franquista, Ismael Moreno, instrueix casos com el de Joan Coma o els titellaires i, fins ben entrada la dècada dels 80, el magistrat del TOP Ricardo Varón Cobos integrava el jutjat d'instrucció número 1. Cobos va posar en llibertat el falangista Ricardo Sáenz Ynes-trillas, acusat de preparar un grup armat colpista. També va instruir el cas Xavier Vinader, a qui va tancar al seu despatx per dir-li: “S'ha convertit en el capdavanter de la llibertat d'expressió d'un determinat tipus de periodisme d'investigació, de ficar el nas a les clavegueres de l'Estat, i no ho podem permetre. Calia posar un càstig exemplar i li ha tocat a vostè”. ◀

‘Concha’ Espejel, a l'ombra de Cospedal

Concha per a les amigues; si més no, així és com l'anomena María Dolores de Cospedal, que va professar públicament l'amistat amb María Concepción Espejel l'any 2014 durant l'acte d'imposició de la Creu de l'Ordre de Sant Raimon de Penyafort a la magistrada. Bona padrina, carrera fulgorant. Emmotllada ideològicament a la Universitat Pontifícia Comillas-ICAE, el 2008, accedeix a una vocalia del Consell General del Poder Judicial, proposada pel PP al Senat. Quatre anys més tard, la designen magistrada de l'Audiència Nacional espanyola i, directament, passa a ocu-

par la presidència de la secció segona de la sala penal, fet inèdit que genera queixes de magistrats que consideren que tenien preferència per al càrrec. La proximitat al PP i a Cospedal l'ha situada sovint en una situació explosiva, sobretot per tot el que té relació amb el cas Gürtel. Recusada de gairebé totes les peces d'aquest cas; l'última, la vinculada amb la visita del papa a València. En aquesta ocasió, tant ella com un altre magistrat, Enrique López (col·laborador habitual de la fundació FAES), han acceptat la recusació, però, en totes les altres, l'han recorreguda.

Ángela Murillo, una dura pionera

Del seu salt a la fama amb el “Por mí, como si quiere beber vino” que va reblar a Otegi quan la seva advocada li va demanar veure aigua durant un judici el gener de 2010, fins al “Y encima se rien estos cabrones” en la vista contra un comando d'ETA, Murillo ha rebut elogis per la duresa, crítiques per l'espontaneïtat i desautoritzacions per la seva parcialitat. Aquesta li ha costat disgustos com l'anul·lació, per part del Tribunal Suprem, de la sentència condemnatòria dictada contra el dirigent abertzale per “manca d'imparcialitat

del tribunal” o la recusació en l'altre judici anteriorment esmentat. Murillo va néixer a Almendralejo (Extremadura) fa 64 anys, va ingressar en la carrera judicial el 1980 -amb tan sols 27 anys- i es va convertir l'abril de 2008 en la primera dona presidenta d'una secció de la sala penal de l'Audiència Nacional espanyola, tribunal on també va ser la pionera ara fa més de 23 anys. Ha estat ponent de grans sumaris com el 18/98, el de la suposada cèl·lula espanyola d'Al-Qaeda i processos contra el narcotràfic com el cas Nècora.

La Catalunya Nord que vo

Durant els darrers anys, un entramat de col·lectius acull i acompanya centenars de migrants sense papers a

Manifestació per la regularització de les persones sense papers l'octubre de 2014
/ FLORIAN MEGIA

Pablo Bonat
@pablobonat

Amb l'arribada de Lionel Jospin i el seu anomenat govern d'esquerra plural, a Perpinyà, es detectà la necessitat de fer un pas més per la defensa de les persones migrades

Progressivament, la RESF, creada per defensar l'escolarització de la mainada, va passar a reclamar la regularització de totes les migrants i a acollir diverses famílies sense llar

Catalunya Nord. Aquell territori tan sovint estigmatitzat per uns resultats electorals que destaquen per una elevada presència de l'extrema dreta. Marcat per una taxa d'atur cronificada al voltant del 20% (10% de mitjana a la resta de l'Estat francès), però també amb una xarxa subterrània de solidaritat que -malgrat la seva invisibilitat- respon quan més falta fa.

Cal remuntar-se a l'any 1998 per trobar la primera experiència d'acollida i suport a persones migrades. Amb l'arribada al govern del primer ministre Lionel Jospin -un govern anomenat d'esquerra plural-, a Perpinyà, es detectà la necessitat de fer un pas més en la defensa de les persones migrades. La circular *Chevènement*, impulsada aleshores pel ministre de l'Interior, no satisfia les demandes de les organitzacions socials, que reclamaven més flexibilitat a l'hora de regularitzar la situació administrativa de les persones migrants.

A Perpinyà, s'organitzà un front ampli que incloïa organitzacions polítiques, sindicals i humanitàries, els moviments socials i un incipient col·lectiu format quasi exclusivament per homes algerians. Després de dos anys de fortes mobilitzacions, el col·lectiu es va desfer quan les quaranta persones migrants que hi participaven van ser regularitzades.

Pocs anys més tard, a París, es va crear la Xarxa Educació Sense Fronteres (Réseau Éducation Sans Frontières, RESF) per defensar l'escolarització de la mainada sense papers. A Perpinyà, la RESF es coordina amb l'Associació de Suport als Treballadors Immigrants (Association de Soutien aux Travailleurs Immigrés, ASTI) i la Cimade, que donen suport jurídic i social a les persones nouvingudes. Progressivament, la RESF va passar a reclamar la regularització de totes les migrants i a fer-se càrrec de diverses famílies sense llar.

Bouge Toit reivindica el dret fonamental a l'habitatge
I així arribem al gener de 2011, moment en què la qüestió de

l'allotjament de les migrants esdevé una urgència. Per donar-hi resposta, es creà Bouge Toit, un col·lectiu que es dedicarà a ocupar i condicionar espais i a reivindicar el dret fonamental a l'allotjament digne ocupant edificis de l'administració pública.

La primera ocupació a Perpinyà va ser a l'antiga escola Jeanne Hachette, propietat del Ministeri d'Educació Nacional i tancada pocs anys abans. Un espai de confluència de lluites molt diverses i que acollí persones sense llar i quatre famílies migrants d'origen albanès, armeni, yazidita i romaní, respectivament. També va esdevenir la seu de la distribució dels aliments de la mediàtica lluita dels *chibanis* (gent jublada d'origen magrebí que denuncia greuges comparatius amb les persones de nacionalitat francesa que han exercit la mateixa feina pel que fa a les atribucions de prestacions).

Aquesta ocupació pionera va aconseguir atreure l'atenció dels mitjans de comunicació i va apropar les reivindicacions al conjunt de la població. A més, confrontà les activistes amb una contradicció que esdevindria una constant: l'equilibri entre la urgència de resoldre les necessitats bàsiques de les migrants (sostre, menjar, llum i aigua) i la imprescindible feina de denúncia política i exigència de regularitzacions. L'escola es tancà tres anys després, un cop totes les famílies van ser regularitzades.

Les treves hivernals marquen l'agenda

L'estiu de 2012, va caldre fer una nova ocupació. El final de la treva hivernal (període que va de novembre a març, durant el qual està prohibit expulsar les persones del seu allotjament) va tornar a deixar diverses famílies al carrer. Així doncs, s'ocupà un nou edifici propietat del Consell Departamental al barri de l'Alt Vernet. Aquest espai ha allotjat famílies fins al desembre de 2016, però no s'ha aconseguit regularitzar-les. No obstant això, sí que s'ha aconseguit que l'administració els ofereixi un habitatge.

El 2013 va ser un punt d'inflexió. Es va ocupar l'antiga llar dels treballadors de l'estació de tren de Perpinyà, amb una participació destacada dels ferroviaris del sindicat CGT. S'hi van allotjar diverses famílies mongoles, yazidites i armènies, que avui dia continuen residint a l'espai. En aquelles dates, Fran-

Col·lectiu

Perpinyà i les localitats veïnes

Centre vacacional que actualment acull migrants provinents del camp de Calais / PABLO BONAT

çois Hollande ja havia substituït Nicolas Sarkozy al capdavant del govern, que havia deixat una herència de crítica molt dura contra la immigració. El nou govern socialista va impulsar la *circular Valls* (impulsada pel ministre de l'Interior Manuel Valls), que aparentment havia de facilitar la regularització de diversos milers de migrants aplicant solucions de mínims.

La creació del Col·lectiu de Sense Papers

A Perpinyà, la realitat dibuixava una quotidianitat molt difícil per a les migrants, que eren del tot invisibles i quasi no buscaven el suport de les organitzacions que garantien el seu suport jurídic i social així com l'abastiment de menjar. L'octubre de 2013, en plena polèmica mediàtica pel cas Leonarda (la nena romaní detinguda a la porta de la seva escola i deportada a Kosovo), es va convocar una manifestació de solidaritat amb la lluita de les migrants que serví de presentació del Col·lectiu de Sense Papers de Perpinyà.

Fjorentina va arribar a la capital del Rosselló procedent d'Albània. Al seu país natal, s'havia vist forçada a casar-se amb un home violent que la maltractava, després d'una infància plena d'agressions intrafamiliars a mans del seu pare. “Tenia por. Sabia que, a Perpinyà, existia una organització de suport als sense papers, però no volia que ningú sabés com em deia ni quina era la meva situació. Vaig dubtar molt sobre si havia de venir a l'assemblea i només vaig fer-ho quan no vaig tenir altra sortida”, afirma.

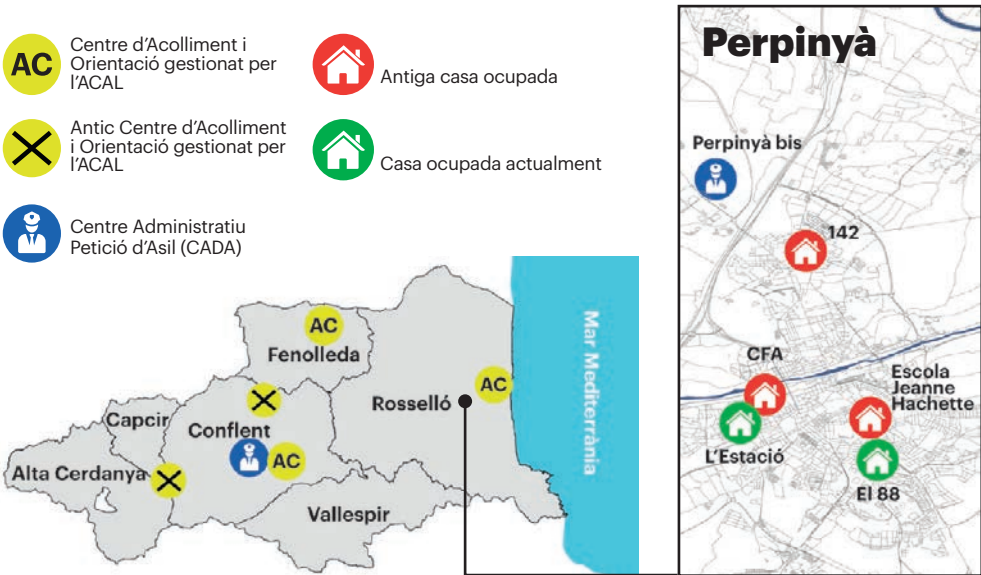
A finals d'any, el col·lectiu impulsà una campanya perquè la ciutadania apadrinés migrants. Es pretenia teixir un nou cordó de seguretat al seu voltant i garantir-los un suport personalitzat i, de retruc, molta de la gent que va apadrinar migrants va acabar participant a les assemblees. Tal com explica Pere Manzanarès, un dels padrins: “A l'inici, el compromís semblava lleuger, però, coneguda la gent i la seva situació, va ser impossible no comprometre's més i implicar-se en la dinàmica del col·lectiu”.

L'activitat, doncs, es basava principalment en dos eixos: per una banda, el seguiment, la denúncia política de la situació administrativa de les migrants i la demanda de regularitzacions.

El desmantellament de la 'jungla' de Calais

Arran del desmantellament del camp de Calais, durant el 2016, el govern francès repartí centenars de migrants arreu de l'Estat. 35 d'elles van ser allotjades en un centre de vacances propietat del sindicat CGT a Santa Maria la Mar (el Rosselló) i a càrrec de l'Association Catalane d'Actions et de Liaisons (ACAL), una associació que es feia càrrec de les persones preses poc després del seu alliberament i que darrerament ha diversificat les seves actuacions. Pocs dies abans de l'arribada de les migrants, es despertà una onada de solidaritat a Santa Maria i els pobles de l'entorn. Prop de 70 persones entraren en contacte amb l'ACAL i s'oferiren per a tot tipus de col·laboracions; quilos i quilos de roba s'acumularen a l'espera de l'arribada de 35 joves etiops de l'ètnia oromo (que suma 160.000 persones desplaçades durant els darrers anys i 600 víctimes mortals només el 2016). Pocs dies després, l'ACAL començà a posar problemes a les persones solidàries anul·lant o prohibint sortides i entorpint el funcionament dels cursos d'idiomes. El que al principi era una teòrica obertura perquè la gent de la comarca pogués interactuar amb el jovent etiop, de cop, es tornà en malfiança. El dia a dia d'aquestes persones, allunyades de les solidàries, esdevingué més monòton: al matí, dormien (com a Calais) i l'única sortida garantida era a la mesquita, tot i que més de la meitat no eren practicants. Després de diversos conflictes, l'ACAL començà a impedir l'entrada de persones solidàries al recinte. Una d'elles, Lionel, denuncià: “Em van prohibir l'entrada després de mirar de fer-los arribar informació amb contactes sobre advocats i treballadors socials

que els podrien ajudar en una hipotètica arribada a Anglaterra”. Céline, una altra solidària, va ser expulsada després de protestar perquè el centre havia tallat la connexió a Internet intencionadament, fet que deixà incomunicat el jovent durant algunes hores i provocà un creixent malestar, ja que la xarxa era el mitjà que tenien per poder estar en contacte amb les seves famílies. Fa unes setmanes, el grup de joves va ser traslladat a l'hospital amb el pretext que els havien de fer una visita protocol·lària, però, en realitat, els van fer unes proves de radiologia al canell i les mandíbules per comprovar la seva edat. Basant-se en els resultats d'aquestes proves, les migrants seran dividides en tres grups (cadascun amb un destí diferent): les que siguin considerades menors d'edat seran posades sota la tutela de l'Ajuda Social a la Infància del Consell Departamental. De les considerades majors d'edat, les que estiguin sota la convenció de Dublín (és a dir, les que tinguin les empremtes dactilars registrades en un país de la UE) rebran un bitllet de sortida cap al país que els va prendre les empremtes, destí al qual hauran d'arribar pel seu compte. Les que no estiguin sota la convenció de Dublín (sense empremtes dactilars registrades en un país de la UE) seran acollides per l'Estat francès i tindran sis mesos per demanar l'asil. Durant aquest temps, tindran dret a una paga diària d'entre sis i onze euros diaris mentre esperen la resposta estatal. Es confirma, doncs, que una de les funcions de l'ACAL és facilitar les tasques de classificació i dispersió de les migrants; una conseqüència final del desmantellament del camp de Calais.

>>> [Ve de la pàgina anterior](#)

Per l'altra, la gestió del dia a dia per assegurar l'abastiment de subministraments i menjar a les famílies allotjades als tres edificis ocupats. A partir d'aquí, Fjorentina s'allotjà temporalment a diferents espais socials, gràcies al seguiment de la Cimade i el Col·lectiu de Sense Papers. Paral·lelament, quan va aprendre el francès, començà a col·laborar amb l'acollida de migrants.

Un cop més, la fi de l'hivern va deixar diverses famílies al carrer, algunes acabades d'arribar a Perpinyà, d'altres expulsades dels diversos allotjaments socials previstos per l'administració. Llavors, es va escollir la data simbòlica del 14 de juliol (festa nacional a l'Estat francès) per ocupar una residència del delegat militar dels Pirineus Orientals.

Persecució de la solidaritat

L'any 2015 arrencà marcat per l'enduriment de l'actitud de la nova prefecta, Josiane Chevalier -nomenada per Manuel Valls-, que es negà a rebre el Col·lectiu de Sense Papers. Amb les portes de la prefectura tancades, les gestions per aconseguir les regularitzacions de les migrants es van complicar. A més, a principis d'estiu, Denis Lambert, un perpinyanenc que acollia una família armènia a casa seva voluntàriament, va ser denunciat. Se l'acusà falsament d'aprofitar-se de les migrants fent-les treballar en tasques domèstiques a canvi de l'allotjament. Sovint, per manca d'espai a les cases ocupades o per protegir les famílies en risc d'expulsió, s'optava per demanar la solidaritat de persones individuals, que acollien famílies senceres a casa seva de manera temporal, una pràctica habitual i imprescindible. Davant la denúncia, el col·lectiu impulsà una campanya de suport a través de les xarxes socials, que va tenir força impacte mediàtic i va aconseguir aplegar una important concentració de rebuig a la porta del tribunal el dia del judici, que finalment acabà amb l'absolució de Lambert.

La setmana després del judici, el col·lectiu va respondre amb una acció d'envergadura: l'ocupació de l'antic edifici del Centre de Formation d'Apprentis (l'escola de Formació Professional), de 5.000 metres quadrats. Segons Roger Hillel, membre del col·lectiu, "l'ocupació esdevingué un veritable pols a la prefectura" i provocà una mediatització de la lluita per la regularització de la gent sense papers sense precedents a la ciutat. Una de les allotjades va ser Fjorentina, que afirma: "Quan vaig sentir parlar d'una ocupació per allotjar famílies de migrants, vaig plorar. No sabia què dir. Vosaltres en dieu *squat*, però, per a mi, és casa meva. Casa meua i del meu fill. Per a mi, és una nova vida, ja no sóc al carrer!".

L'enorme influència de la Chambre de Métiers (Cambra dels Oficis), amb una alta implicació de l'empresariat local, va aconseguir la celebració d'un judici ràpid, però, tant les famílies acusades com el militant del col·lectiu van ser absolts de tota responsabilitat. Malgrat tot, l'edifici era molt difícil de gestionar i presentava greus dificultats d'accés als subministraments d'aigua i llum, fet que complicava la possibilitat de mantenir-hi les famílies al llarg de l'hivern. Després de l'estiu, la pressió sobre les famílies i les militants s'accentuà i s'optà per negociar una sortida amb allotjament garantit per a tots els casos; prengueren una posició unitària: rebutjar les sortides individuals i acceptar tan sols les solucions col·lectives.

Actualment, el Col·lectiu de Sense Papers es troba en un moment difícil pel que fa a les regularitzacions. "Hem de poder acceptar sense problemes que, a aquest nivell, estem fracassant", afirma Hillel. "La nostra lluita ha passat de ser ofensiva a ser defensiva i, si abans aconseguíem regularitzacions, ara protegim les migrants en risc d'expulsió; si cal, fent murs humans per impedir que aquesta es faci efectiva", rebla. En el context que es viu a l'Estat francès, el Col·lectiu de Sense Papers ha esdevingut "un mur contra les polítiques reaccionàries i racistes", segons Laurent Renard, membre de l'ASTI. En aquest sentit, Fjorentina destaca que, gràcies a l'existència d'aquesta xarxa de suport, "abans tenia por i vergonya, però, ara, això s'ha acabat; Perpinyà és una ciutat rica en l'acollida i això ens dona molta confiança i seguretat". ◀

Concentració davant de la prefectura de Perpinyà el novembre de 2016 / CARLES PALACIO

L'ensenyament i la lluita

L'any 2012 es creà un nucli de la RESF (Xarxa Educació Sense Fronteres) a Perpinyà per ajudar les refugiades menors d'edat escolaritzades. Més enllà del que es fa a les aules, l'etapa escolar genera vincles entre els pares i les mares de l'alumnat i visibilitza les situacions que ha d'afrontar la gent migrada

Concentració per impedir l'expulsió d'una mare migrant el març de 2016 / PABLO BONAT

Gautier Sabrià
@lamigOgO

La Xarxa Educació Sense Fronteres (RESF) és un dels organismes més importants de la lluita en suport de la migració sense papers. Actor principal en l'àmbit local, va permetre el renaixement del Col·lectiu de Sense Papers a Perpinyà. “Ens vam adonar que ajudar els nens era una cosa, però que, sense ajudar els pares, no valia la pena, els problemes no es podien arreglar”, explica Roger, militant de la RESF i del Col·lectiu de Sense Papers. Un combat que es du a terme dins i fora de les aules.

L'escolarització de les criatures és clau per a les famílies en situació administrativa irregular. Primer de tot, per socialitzar la mainada, fer relacions amb altres menors i alleugerir la seua complicada situació unes hores al dia. En segon lloc, és una etapa estratègica per aconseguir socialitzar la resta de la família creant xarxes al barri i facilitant la seua integració. A l'últim, gràcies a l'aprenentatge del francès, el jovent pot ajudar les mares i els pares a dialogar amb les institucions i les associacions a les quals s'han d'adreçar.

Aquesta socialització no només és un factor d'integració per les persones novvingudes, sinó que és bidireccional: permet visibilitzar i sensibilitzar la població local sobre la situació de les persones refugiades. Així ho defensa Sarah, professora a l'escola on assisteixen els infants de l'Estació (casa ocupada per sense papers) i que va acollir la dotzena d'infants de l'antic CFA (Centre de Formació per Aprenents, l'espai ocupat pel col·lectiu de migrants més gran de l'Estat, tot i que efímer). “Els nens del barri han descobert una altra realitat i altres cultures en un barri prou popular i multicultural en si mateix. Han descobert nens com ells que vivien en un edifici gegant, en comunitat i sense llum ni aigua calenta!”, detalla. El curs passat, alguns pares i mares de l'escola es van organitzar per aturar l'expulsió d'una família convocant una manifestació i alertant la premsa. L'objectiu es va aconseguir i la família s'ha pogut quedar, una

clara mostra de solidaritat i de la capacitat de reacció de la gent.

“Els infants no es plantegen el criteri social o cultural quan fan amistats. Quan tornen a casa i expliquen que el seu amic haurà de marxar aviat, els pares es desestabilitzen i ens fan preguntes. Com que la situació afecta els seus fills, aquests adults se senten més preocupats”, diu Sarah. Aquí, entrem a la part visible de l'iceberg, la mobilització que promou i catalitza la RESF quan hi ha mainada que està en perill per la seua condició de refugiada. Cada cop que es perfila un cas d'expulsió, l'alumnat i les famílies, però també el professorat, es mobilitzen al voltant de la RESF.

L'escola esdevé un terreny de militància. Si l'ocupació de l'antic CFA s'ha fet durant l'estiu, el tema de l'escolarització de la mainada ha estat una conseqüència immediata i les militants de la RESF han anat a parlar amb la directora per assegurar-se que tothom serà acollit a l'escola. Per tant, teixir relacions amb les treballadores de l'escola i sensibilitzar-les és una manera de facilitar l'arribada d'aquest nou alumnat.

Mobilitzar i escolaritzar són dos fronts de la lluita de la RESF, però el seu combat va més enllà. Cada any es pacta una rebaixa dels preus a les cantines escolars amb l'Ajuntament de Perpinyà. D'aquesta manera, les joves poden dinar un cop al dia de manera digna sense que això impliqui un cost inassumible per a les famílies. També han de negociar amb el Consell Departamental per obtenir targetes de bus a un preu assequible. “Ens hem trobat la situació estranya d'un jove que va haver de baixar del bus perquè no li havia arribat la targeta. Els seus pares no el podien portar i van ser convocats pel director, ja que havia faltat el primer dia de classe”, ens explica un militant.

La RESF també intervé amb les menors d'edat sense papers aïllades de les seues famílies. És el cas de dos germans senegalesos que han vingut a Perpinyà a estudiar el batxillerat; els seus pares treballen a Catalunya i els menors no tenien lloc on

Gràcies a l'escolarització i l'aprenentatge del francès, el jovent ajuda les mares i els pares a dialogar amb les institucions i les associacions a les quals s'han d'adreçar

Marine Le Pen ha incorporat la voluntat d'acabar amb l'escolarització gratuïta de les menors en situació administrativa irregular al seu programa electoral

viure ni recursos per pagar l'internament l'institut. La RESF els va garantir l'accés a l'internat i, durant els caps de setmana, l'acollida voluntària per part de diversos militants.

Malgrat el combat de la RESF, però, la situació de les migrants irregulars podria esdevenir encara més tensa. D'aquí pocs mesos, hi haurà eleccions presidencials a l'Estat francès. Els sondejos actuals situen Marine Le Pen (del Front Nacional, extrema dreta) com a guanyadora. Le Pen ha incorporat la voluntat d'acabar amb l'escolarització gratuïta de les menors en situació administrativa irregular al seu programa electoral. Un escenari de futur que posa en guàrdia les defensores d'un ensenyament solidari i combatiu. ◀

Andreu Missé, periodista

“Les preferents han estat un frau continuat amb la cobertura vergonyant del poder”

Viatjant al cor de les retorsions del sistema financer, cartografiant un frau ordit des de dalt amb múltiples complicitats i detallant el saqueig de l'estalvi popular, Andreu Missé (Barcelona, 1947, llicenciat en Dret) s'ha endinsat en el trencaclosques del sistema financer durant més de dos anys. El resultat ha estat 'La gran estafa de les preferents', un sol llibre que tomba tot un model bancari a cop de ploma, rigor i treball de camp. Periodista picapedrer, forjat en la vella escola des dels temps de la denúncia contra Banca Catalana i apassionat de la divulgació econòmica, ens rep a la redacció d'*Alternativas Económicas* -publicació que dirigeix des de fa tres anys- enmig de desenes i desenes de carpetes d'informació que han estructurat la investigació més detallada i minuciosa sobre un frau i un abús massiu que ha afectat gairebé un milió de persones. Merescudament, acaba de rebre el premi Ciutat de Barcelona. Hi ha Messi, diuen; però, per sort, tenim Missé.

David Fernández
@HiginiaRoig

Com es fa una anàlisi enciclopèdica com la que has fet?

No ha estat fàcil i ha sigut dur. Dos anys i mig investigant, compaginant la revista amb la investigació. Dos estius sencers, moltes nits i gairebé tots els caps de setmana. Desenes d'entrevistes i un viatge esgotador per la ruta de les preferents: Galícia, València, Madrid, País Basc i Catalunya, per descomptat.

I com ho resumiries?

Una història de frauds i impunitats de la banca durant la crisi. Això ha estat molt gros i molt fort. I cal desmuntar-ho: ha estat l'estafa financera més important. Té relació gairebé amb tot: amb el finançament del sistema bancari, amb el rescat, amb la crisi, amb el cicle especulador anterior, amb les connivències amb el poder polític, amb incompliments legislatius. Un frau de frauds.

Les preferents són el mirall més bèstia de la crisi?

Explicita clarament el que ha estat i com ha anat tot plegat. El problema més gros, paradoxalment, és que no és ni bo pel sistema mateix. Pels super beneficiaris, sí, és clar; perquè s'estan enriquint com mai. Però estan esprement tant les lògiques d'abús que les acabaran arruïnant. Quan hi ha tanta detracció dels recursos des de baix cap a dalt, ja no hi ha sistema. Hi ha un fracàs i una inviabilitat evident, en què els que estan pitjor ja no poden ni viure.

Com s'enganya 856.388 persones?

Un atropellament així no s'improvisa: es prepara. I venia de molt lluny. De fet, el primer engany és el nom. Es tradueix com a preferents, quan s'haurien de dir accions preferents -*preferred shares*. I es comercialitza com a mecanisme segur d'estalvi

ocultant deliberadament que es tracta d'un producte complex i de risc per a inversors especialitzats. Bou per bèstia grossa, aquest va ser l'esquer per capitalitzar els bancs d'amagat enmig de la crisi: van convertir milers d'estalviadors humils en accionistes sense que ho sabessin. Fins i tot els van enganyar amb el tipus d'interès: els grans inversors rebien tipus elevats del 15% per aquestes accions. Els estalviadors mai no van rebre més del 7%. Va ser la transformació enganyosa de l'estalvi segur de milers de famílies en una inversió d'alt risc i múltiples pèrdues.

Al punt d'inici, hi ha els paradisos fiscals. El seu naixement certifica una il·legalitat?

Sense paradisos fiscals, mai no hi hauria hagut preferents. Això comença el 1998 amb una emissió del BBVA des de les Illes Caiman. La gravetat és que, a més, era alegal: no existia cap legislació vigent al respecte. Tot va operar des de paradisos fiscals fins a l'any 2003 i ho feia tothom, caixes i bancs, per evitar pagar impostos. El fiscal Jiménez Villarejo ho va descobrir investigant tres caixes andaluses i va alertar de la retorsió de les normatives fiscals. Aleshores, es van legalitzar. Com? Com sempre: res de fiscalitat, mantenint intactes els privilegis i amb una amnistia del passat. Rodrigo Rato i Luis de Guindos van ser qui les va legalitzar. Segons ATTAC, durant aquells sis anys, el sistema financer es va estalviar entre 3.000 i 6.000 milions en impostos. És el primer engany llunyà: un esquema per evitar impostos, un engany a tota la ciutadania.

I va arribar la crisi rere la febre de l'or immobiliari...

Tot era especulació i valors inflats i un cicle en el qual la banca era alhora inversora i promotora immobiliària, a través de societats creades expressament. Els inversors institucionals i pro-

FOTOGRAFIES DE L'ENTREVISTA:
VICTOR SERRI

fessionals, que mai no van perdre perquè les van veure venir, van fugir. Era l'any 2008. La banca necessitava recursos propis per tapar els forats i el govern i el Banc d'Espanya van canviar la legislació. Van facilitar l'ús d'aquests productes i van recomanar que es col·loquessin a la gent comuna: aquesta és la seva responsabilitat objectiva.

Una mena d'hybris financera, oficina a oficina: circulars internes, correus per pressionar, ordres expressos de col·locació: les preferents van ser com el primer rescat ciutadà, una estratègia deliberada davant la falta de capital?

Les col·loquen a sac als clients, venent-les fraudulentament com a productes segurs -quan mai no ho han estat- i comercialitzant-les massivament entre l'octubre de 2008 i el setembre de 2009. Van aconseguir més de 14.000 milions d'euros sense informar ni aplicar els tests obligatoris de conveniència i idoneïtat. No els deien: "Entén que és a perpetuïtat, que ho pot perdre tot?". En molts casos, ho signava el mateix banc: hi ha milers de sentències exemplars que ho acrediten.

Per col·locar aquests productes, calia la xarxa d'oficines?

Als empleats -a molts-, fonamentalment els considero víctimes. Alguns estaven tips de la pressió a la qual estaven sotmesos per col·locar productes. La paradoxa és que, fa uns anys, ser treballador de banca era un lloc privilegiat i, ara, s'ha devaluat moltíssim. Però, en tot cas, la clau central és qui va organitzar el frau.

Enrampades, de sobte, milers de persones no podien recuperar els estalvis. Corralito de facto.

Es va descobrir de manera molt lenta. Al principi, continu-

aven abonant els interessos, però no deixaven recuperar l'estalvi. Llavors, comencen les protestes individuals; persones que es tanquen al banc durant dos mesos amb un cartellet: "M'han robat els estalvis". Però, de seguida, es generen múltiples plataformes i xarxes, manifestacions massives i un cicle àlgid de protestes.

I cau el primer tòpic?

Ha estat el més indigne: el discurs oficial va culpabilitzar les víctimes. Se les retratava com a avares, cobdicioses o egoistes, es presentava la gent gran, les persones humils i fins i tot les persones malaltes com si fossin taurons. Mentre la banca estrangera recuperava totes les seves inversions, els petits estalviadors patien pèrdues enormes. I tot plegat, sense oblidar que la banca espanyola va guanyar 169.281 milions d'euros entre 1996 i 2010.

Després de les protestes, el govern va anunciar el torn dels arbitratges.

Va ser una manipulació més. Perquè cada banc va agafar la seva consultora: Bankia, KPMG; Nova Caixa Galícia, PWC; Caixa Catalunya, Ernst & Young. 300.000 persones van recuperar part dels diners, però 125.000 famílies van ser refusades. Aquests acords es legalitzaven a les juntes d'arbitratge: ratificaven un 99% del que deia el banc. L'arbitratge de debò el van fer els bancs, molt sovint -com en el cas gallec- amb un biaix polític clarament clientelista i electoral.

En el cas de Bankia, però, les enredades van ser tres.

Sí, la primera, el 2009, amb la col·locació de les preferents. El 2011, amb l'escandalosa sortida a borsa, que va provocar

“

Bou per bèstia grossa, aquest va ser l'esquer per capitalitzar els bancs d'amagat enmig de la crisi: van convertir milers d'estalviadors humils en accionistes sense que ho sabessin

Van aconseguir 14.000 milions d'euros sense informar ni aplicar els tests obligatoris de conveniència i idoneïtat. No els deien: "Entén que és a perpetuïtat, que ho pot perdre tot?"

”

74.000 demandes. I un tercer engany, quan ofereixen canviar les preferents per accions: qui ho va acceptar va perdre el 99% dels estalvis. I el rerefons encara s'ha d'investigar: com pot ser que, obligats judicialment a tornar tants diners, encara obtinguin tan bons resultats?

Alguns inspectors sí que hi van tenir un paper clau...

Sí. Quan el jutge Fernando Andreu investiga la sortida a borsa de Bankia, demana dos informes independents a dos inspectors: tots dos conclouen que els comptes no reflectien la imatge fidel de l'entitat. En llenguatge tècnic, vol dir el que vol dir: que eren falsos. Bankia va contraatacar amb els seus pèrits - alguns catedràtics i altres contractats - dient que els comptes eren perfectes. Aleshores, els inspectors del Banc d'Espanya van ampliar l'informe amb una duresa major: els comptes de Bankia eren falsos, ara ho heu entès? És aleshores quan Goirizolzarri s'atura i anuncia que es tornarà tot. Va ser el reconeixement més descarcat d'un altre engany: que s'havia col·locat un producte fraudulent a 350.000 persones.

El canvi neuràlgic ha estat la magistratura?

Clarament. Els jutges, al principi, fallaven a favor dels bancs. D'acord amb la seva cultura, els semblava impossible que un banc pogués fer això. Quan comencen a veure gent gran vulnerable i enganyada, capgiren l'enfocament. Va haver-hi un canvi cultural profund i una forta conscienciació. En el camp civil, ha prosperat; ja veurem què passa en el camp penal. En el cas de Bankia, hi ha tres casos: el de les *targets black*, el de la sortida a borsa i el de les preferents, que està aturat del tot. Entre altres coses, perquè és el mateix jutge qui porta les tres causes.

També hi ha el paper dels òrgans reguladors i supervisors. Hi ha qui va acusar la CNMV?

Sí, però va ser la Comissió Nacional del Mercat de Valors (CNMV) qui va alertar sobre el tema i va donar l'avís. El problema és que el supervisor va amb una escopeta de balins. El seu paper és molt diferent del rol del Banc d'Espanya. Narcís Serra va dir que va ser aquest qui els va dir que fes obligacions subordinades el 2008: es van vendre amb una garantia pública que, després, estranyament, va desaparèixer. Però qui va teoritzar la responsabilitat de la CNMV va ser un magistrat del Suprem, gairebé acusant-la d'haver punxat la bombolla per haver tancat el mercat: venia a dir, si la CNMV no hagués dit res, no hagués passat res. Però, en aquesta història, també suren les portes giratòries. Aquell magis-

trat del Suprem no era sinó Sastre Papiol. Abans de ser nomenat, exercia com a màxim responsable de l'assessoria jurídica de La Caixa, l'entitat que va col·locar més preferents: 4.898 milions.

En l'àmbit de les clares responsabilitats polítiques, el periodista Pere Rusiñol sempre recorda la responsabilitat de Luis de Guindos que s'extreu del teu llibre.

Això és un dels factors centrals. De Guindos ven el MOU -Memorandum of understanding, on es consagren les retallades més injustes i agressives als preferentistes - dient que s'ha aplicar una normativa europea que aleshores ni tan sols existia. El que deia, doncs, era manifestament fals: aquelles quites duríssimes no tenien cap suport legal. Pressionat per l'Eurogrup de Schäuble, De Guindos va forçar la legalitat espanyola: la directiva que adduïa el 2012 només era una proposta que no es va aprovar fins el 2014 i que no va entrar en vigor fins el 2016. Vam ser com el conillet d'índies de la legislació europea, el laboratori on consagrar el frau.

Condicció per rebre els ajuts?

I tant. Fins que això no està dat i beneït, fins que no es garanteix que es faran les quites, no arriben els diners europeus. Uns diners que arriben a la banca espanyola perquè torni el que deu als bancs alemanys i francesos: aquest va ser el rescat real. L'argument fal·laç amb què es legitima aquesta operació és: abans que paguin els contribuents, que paguin els inversors. Sona molt bé, però equipara injustament els estalviadors enganyats amb els *brokers* professionals. Fernando Rastoy, president del FROB, es va negar a aquesta diferència. Resum clàssic: van salvar els grans enfonsant els pobres. I altres paradoxes actuals: avui, Itàlia, amb centenars de milers de preferentistes afectats, es nega a aplicar aquella directiva avui vigent.

En marcs comparats, les multes imposades a l'Estat espanyol per les pràctiques abusives de la banca han estat més que irrisòries, vergonyants.

I en marcs comparats de *rescat*, també. Als Estats Units (EUA), Lehman Brothers peta un setembre i, a l'octubre, ja intervenen amb una injecció pública de 500.000 milions. El 2015, aquell rescat s'ha saldat amb 50.000 milions de benefici. Aquí, amb pèrdues irrecuperables. Amb el tema de les

multes, també ha estat pitjor. Comparativament, a l'Estat espanyol, no arriba ni a pessigolles. Als EUA, les multes - de fet, són acords que es reemborsen immediatament - han arribat a 16.500 milions de dòlars per les *subprime* del Bank of America. I s'han imposat sancions milionàries de més de 5.000 milions a Goldman Sachs i JP Morgan. Al Deutsche Bank, 7.200 milions. Milers de milions. Aquí, en canvi, entre 2014 i 2015, el màxim de sancions imposades a tota la banca no arriba a 24 milions. A La Caixa, deu milions en total. En el cas de Valores Santander, tot i que la sentència deia que es podria arribar a una multa de 1.800 milions, es va quedar en 16,9 milions, finalment rebaixats a 6,9.

Aquesta impunitat és una característica específica del sistema financer espanyol?

Ho és, sobretot, la desproporció de poder que acumulen els bancs davant els governs i la ciutadania. No se'ls pot ni multar.

A la cua del banc, mai no ens queixem. Hi ha una mena de por reverencial?

Sí, hi ha una actitud reverencial: un concepte del dret canònic. Les relacions de poder entre la banca i la ciutadania estan marcades per l'asimetria de la informació i la desigualtat: la gent no s'atreveix a protestar al jutjat ni al Banc d'Espanya ni a la CNMV. Per què ho accepten? Perquè la gent necessita accés al crèdit.

Per això vau fundar *Alternativas Económicas* enmig de la crisi...

Sí, una experiència molt positiva. Volíem i volem una publicació finançada pels lectors, sense crèdits bancaris, amb publicitat selectiva i limitada. Ens en sortim, avançant amb dificultats. Voldríem arribar als 4.000 subscriptors, estem en 2.000. Sovint, penso que, si poguéssim tenir un equip de dotze persones en condicions dignes i a plena dedicació, encara sabríem molt més del que ens amaguen i investigaríem altres dinàmiques que cal investigar a fons.

Recurrent a Stiglitz, evidencies la desigualtat en les relacions entre la banca i la ciutadania.

És la qüestió central, l'asimetria de la informació: grans desproporcions entre la informació que tenen realment els bancs

“

Les relacions de poder entre la banca i la ciutadania estan marcades per l'asimetria de la informació i la desigualtat: la gent no s'atreveix a protestar davant del Banc d'Espanya

S'han imposat sancions milionàries de més de 5.000 milions a Goldman Sachs i JP Morgan. Al Deutsche Bank, 7.200 milions. Aquí, en canvi, a La Caixa, deu milions en total

”

i la que faciliten als ciutadans, que resten en situació d'inferioritat i vulnerabilitat. Quan la banca col·loca les clàusules sòl -un altre frau- és perquè ja preveïen que els tipus baixarien. S'anticipa i ven com un favor el que després serà un abús en tota regla: la clàusula era una assegurança pel banc, no pas pels clients.

I el fet que ara la banca imparteixi educació financera a les escoles?

Em sembla pervers. Qualsevol professor d'institut ho pot explicar. O les famílies afectades. O els advocats. O les organitzacions de consumidors.

Un dels valors fonamentals del llibre és que compagina una anàlisi exhaustiva amb el valor del testimoni, des de la perspectiva vital, social i humana de la gent perdedora.

La informació econòmica sense la vida de les persones no té cap sentit. He tornat baldat i matxucat de molts viatges. He vist els danys irreparables que ha generat aquesta estafa. I no parlo de tipus d'interès o diners, sinó de vides trencades i truncades. La culpa i la por. La vergonya i el silenci. El buit i l'angoixa.

Com et queda el cap i el cos? Què és el que més t'ha impactat?

Els altres dolors que no es poden mesurar. I un factor del qual es parla poc: els efectes sobre la salut, persones molt tocadetes. Ara, s'està investigant. Com l'avi que va morir d'un atac de cor el dia que, finalment, va recuperar els estalvis. Hi ha hagut molt patiment callat. Gent que mai no ho va explicar a la família. Fills indignats amb el que els havien fet als pares. No és la quantitat de diners: és una vida sencera trinxada. Gent molt gran, treballadors de postguerra amb pocs coneixements, que s'han desllomat durant tota la punyetera vida i que veïen que els ho prenien tot.

Ha faltat una causa general contra la banca?

Segurament.

No sé com donar-te les gràcies.

Gràcies a la gent; seguim. ◀

“Amb les clàusules sòl, el govern s'ha tornat a descarar a favor dels bancs”

Com valores la resolució europea respecte a les clàusules sòl?

És una resolució extraordinària per a la ciutadania. Molt positiva, molt precisa i molt clara. És el reconeixement que han pagat per allò que no havien de pagar i que, per tant, han de recuperar tot el que van pagar de més. A més, subratlla i ressalta molt, com a font d'abús, el desavantatge de l'usuari respecte a la informació de què disposa la banca.

I el paper del govern de l'Estat?

El primer que cal destacar és que el govern es va presentar al plet europeu per defensar els interessos bancaris i prou. Descaradament. Amb un informe del Banc d'Espanya contra la retroactivitat del retorn als usuaris, adduint els costos i els trastorns que podia suposar per les entitats financeres. Horrorós: ni una sola paraula sobre les famílies desnonades, que potser sense aquells interessos abusius haguessin pogut abonar la quota. Només va mostrar preocupació pels bancs, mai per les persones afectades. Amb una dada afegida preocupant que cal recordar: el 40% de la gent no sap que té una clàusula sòl.

Davant la claredat de la sentència, el govern ha presentat un mecanisme arbitral?

Sí. En comptes de dir que hi ha una autoritat superior que ha sentenciat clarament l'obligat compliment del retorn de tots els diners i demanar la seva execució, ha buscat un sistema que, a la pràctica, suposa donar quatre mesos més a la banca per negociar acords. Uns acords que, pels bancs, sempre seran millors que la sentència. És a dir, un decret completament tendencios a favor dels bancs.

Frau rere frau, però també lluita rere lluita, el col·lectiu Ronda acaba d'anunciar la primera querella col·lectiva contra l'Índex de Referència de Préstecs Hipotecaris (IRPH), una altra font d'abús bancari?

Si els afectats per les preferents deixen alguna lliçó, malgrat tot el patiment, és que -un cop més- s'ha demostrat que només les mobilitzacions provoquen canvis. És mentida que no es pugui fer res i que no serveixi de res. ◀

“

La informació econòmica sense la vida de les persones no té cap sentit. He tornat baldat i matxucat, he vist els danys irreparables que ha generat aquesta estafa

Un avi va morir d'un atac de cor el dia que, finalment, va recuperar els estalvis. Hi ha hagut molt patiment callat. Gent que mai no ho va explicar a la família

”

Veganisme: l'aposta **per la vida**

Diferents projectes d'inspiració vegana –des de santuaris d'animals fins a grups conservacionistes de la biodiversitat que fan accions directes– es consoliden com a pràctiques alternatives a l'explotació i el consum d'animals

El refugi Compañón Animal, situat a la serra d'Énguera, a la comarca de la Vall de Cofrents

Jan López
@La_Directa

Avui dia, gran part de la població sembla haver interioritzat que el racisme i el masclisme són ideologies i pràctiques que no tenen cabuda en una societat moderna i justa i que cal arraconar.

No obstant això, hi ha una altra opressió interconnectada amb aquestes que encara no s'ha desenvolupat ni està socialment amb força. És *la qüestió del menjar*, com la va qualificar Angela Davis l'any 2004, i el fet que la majoria de persones siguin especistes sense ser-ne conscients.

Per a Davis, “el fet que puguem assegurar-nos a menjar un tros de pollastre sense pensar en les condicions horribles sota les quals aquests animals són criats industrialment és un signe de com el capitalisme ha colonitzat les nostres ments”.

Una persona especista és aquella que valora els animals no humans com a éssers inferiors i, molt sovint, com a simple producte de consum. Contràriament, una persona antiespecista considera que qualsevol animal, humà o no, hauria de tenir dret a viure lliurement i amb seguretat, sense ser esclavitzat ni torturat, ja que tots som éssers capaços de sentir por, dolor, alegria i amor.

Per al filòsof australià Peter Singer, que va popularitzar el terme especista a la seva obra *Animal Liberation* (1975), “l'especisme és un prejudici o una actitud de parcialitat a favor dels interessos dels membres d'una mateixa espècie i contra els membres d'altres espècies”.

Als nostres plats, habitualment, hi trobem carn o peix, fet que implica la mort de prop de 60.000 milions d'animals cada any segons l'Organització de les Nacions Unides per a l'Agricultura i l'Alimentació. Només a Catalunya, l'any 2016, més de dos milions d'animals van passar per l'escorxador, principalment del sector boví, l'aviram i el boví, segons dades del Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca de la Generalitat. Diàriament, consumim productes lactis, l'obtenció dels quals implica l'embaràs forçat de vaques, la retirada de les cries per a la producció de carn i el seu trasllat a l'escorxador quan no produeixen prou llet per ser rendibles. O un elevat consum d'ous, que, en el cas de Catalunya, l'any 2015, va ser de 900 milions d'unitats, la majoria provinents dels més de quatre milions de gallines ponedores que hi ha al territori. Un consum que també implica la mort dels pollets mascles, ja que no en són productors.

Part de la nostra roba –caçadores, jerseis o calçat– és feta de cuir o llana. Els productes higiènics o mèdics elaborats mitjançant

l'experimentació amb animals són un altre dels exemples de productes d'ús diari que impliquen la mort o l'explotació d'animals.

Consciència creixent

Sembla, però, que hi ha una tendència social a reconsiderar aquestes pràctiques i buscar alternatives ètiques que no contemplin cap explotació animal, és a dir, a optar pel veganisme. El terme *vegan* va ser encunyat per Donald Watson, cofundador de la Vegan Society, la primera societat vegana del món, l'any 1944. Per a Núria Almirón, cofundadora del Center for Animal Ethics de la Universitat Pompeu Fabra: “El veganisme busca emancipar uns individus de l'explotació d'altres. Els vegans, per tant, fan el màxim boicot a tota forma de violència”.

El veganisme augmenta de manera exponencial i es podria dir que està de moda. Això fa que sorgeixin i es consolidin nombrosos projectes de caràcter animalista i/o conservacionista, que van des de grups d'acció directa com Sea Shepherd o l'Animal Liberation Front fins a restaurants, botigues i grups de consum vegans, passant pel creixent nombre de santuaris d'animals.

Santuaris antiespecistes

Malgrat el nom, un santuari d'animals no és cap lloc religiós. Són espais on, sobretot, s'allotgen animals considerats de granja que han estat rescatats. Partint de la idea que tots els animals tenen la mateixa importància, se'ls intenta curar les lesions o les malalties que pateixen i se'ls ofereix un lloc de pau on se sentin lliures i ho siguin. A diferència d'una reserva, on l'objectiu principal és la supervivència d'espècies, els santuaris se centren en els individus, que són respectats pel fet de ser qui són.

A l'Estat espanyol, hi ha gairebé una trentena de santuaris, que compleixen una missió de refugi i també de divulgació i pedagogia, a través de visites esporàdiques i programades. Aquests projectes, però, es troben amb pals a les rodes a l'hora de funcionar. No reben cap mena de subvenció i paguen el mateix IVA que les particulars pels serveis veterinaris que ofereixen. A més, es veuen obligats a registrar-se legalment com a explotació ramadera, quelcom totalment contrari a l'ideari que volen representar.

El santuari Compañón Animal és un refugi per animals que han estat explotats. Situat a la Serra d'Énguera, a 30 quilòmetres de Xàtiva, alberga més de 250 animals, la majoria d'ells provinents de granges i escorxadors. Compten amb un terreny de 80 hectàrees, on conviuen porcs, vaques, cavalls, rucs, indiots, gallines, ovelles, cabres i un llarg etcètera d'espècies. “L'espai funciona exclusivament gràcies a les aportacions econòmiques

Als nostres plats, habitualment, hi trobem carn o peix, fet que implica la mort de prop de 60.000 milions d'animals cada any segons l'Organització de les Nacions Unides

A l'Estat espanyol, hi ha gairebé una trentena de santuaris, que compleixen una missió de refugi i també de divulgació, a través de visites esporàdiques i programades

Un dels animals
acollits al santuari
Compassión Animal

de socis i padrins i al treball de les persones solidàries. D'una banda, voluntàries de gestió, que s'encarreguen d'organitzar esdeveniments i fires, de la captació de nous socis i de contactar amb patrocinadores. De l'altra, voluntàries de camp, encarregades de netejar les quadres i de la construcció i la reparació de les tanques i altres estructures del santuari", destaquen les fundadores. Juntament amb la tasca de rescatar tants animals com sigui possible, el projecte també es planteja l'objectiu de promoure els drets dels animals i inspirar un canvi en la societat a través de les històries dels habitants del santuari.

Sea Shepherd: activistes a l'oceà

Sea Shepherd Conservation Society (SSCS) és una organització sense ànim de lucre que lluita per la conservació marina i promou i practica el veganisme. Fundada l'any 1977 per Paul Watson, Sea Shepherd utilitza la seva flota de vaixells en aigües internacionals per fer accions directes com interferir i enfonsar vaixells il·legals de caça de balenes, sabotejar xarxes de deriva o lluitar contra la caça de foques. Organismes com la Comissió Balenera Internacional i el govern nipó han condemnat les seves accions, que han titllat d'ecoterroristes.

No obstant això, la SSCS no es posiciona com una organització vegana ni pels drets i el benestar dels animals, com sí que fan els santuaris. "Som un moviment per la fauna silvestre marina i la conservació de l'hàbitat", explica Watson -fundador de l'organització i capità del buc principal de la flota, l'*MY Steve Irwin*- al seu bloc. "La diversitat dels oceans està disminuint diàriament. La sobrepesca i la contaminació amb plàstics, petroquímics, vessaments agrícoles i aigües residuals són alguns dels motius d'aquesta disminució de la biodiversitat marina. Necessitem eliminar les corporacions, les pesades maquinàries de pesca i d'arrossegament i les enormes xarxes, palangres i vaixells factoria. La posició de Sea Shepherd és que tota la pesca comercial ha de tancar perquè les poblacions del mar puguin tenir una oportunitat per recuperar-se", exposa el capità.

"Però, quina relació té amb tot això algú que menja hamburgueses, bacó, ous o pollastre?", es pregunta Watson. "Veiem la connexió que hi ha entre la ramaderia i la contaminació a l'oceà, la disminució de la vida al mar, la destrucció de boscos tropicals i el canvi climàtic. Per això, el veganisme és autèntica conservació en acció; va més enllà de parlar del canvi climàtic i de la disminució de la biodiversitat i fa quelcom per abordar el problema".

Segons la UNESCO, per produir un quilo de carn es necessiten 14.500 litres d'aigua. També hi ha l'anomenat peix de fer ratge, que suposa un terç de tota la vida marina que la indústria

L'equip de Sea
Shepherd denuncia
la sobreexplotació de
mars i oceans
/ ELIZA MUIRHEAD

pesquera extreu del mar. Aquests peixos són capturats específicament per alimentar porcs, pollastres, visons, guineus, salmons de piscifactoria i gats domèstics. A més, es calcula que la indústria ramadera consumeix més aigua i més extensions de terra, produeix més residus i genera més gasos d'efecte hivernacle -especialment gas metà- que la indústria del transport.

"Molts dels grans grups ecologistes han decidit ignorar deliberadament la gran veritat incòmoda del fet que menjar animals està directament relacionat amb l'efecte hivernacle, ja que no volen contrariar els seus donants", explica Watson, exmembre de Greenpeace que va ser expulsat de l'organització pel fet d'exigir-li accions i posicionaments més contundents.

Així, la SSCS va decidir -fa molts anys- promoure el veganisme com a pràctica d'una bona ètica de conservació. "Ser vegà, però, no és la panacea. És una contribució important a una solució, però no podem ignorar el fet que l'augment de població humana significa més agricultura industrialitzada i més fertilitzants, pesticides, plàstics... El conservacionista definitiu és aquell que menja aliments produïts localment, orgànics i vegans", conclou el capità. "Difícil? Un veritable canvi sempre ho és, però, si no prenem aquestes decisions difícils, el futur serà impossible". ◀

Es calcula que la indústria ramadera consumeix més aigua i més extensions de terra, produeix més residus i genera més gasos d'efecte hivernacle que la indústria del transport

Sea Shepherd utilitza la seva flota de vaixells en aigües internacionals per fer accions directes com interferir i enfonsar vaixells il·legals de caça de balenes o sabotejar xarxes de deriva

Seguretat holística, anar més enllà de contrasenyes i cadencats

Quan parlem de seguretat, ho fem sobretot en un marc militarista, centrat en l'Estat i la propietat privada. Com a activistes, hem de reclamar aquesta paraula i definir-la: qui som i què necessitem per estar bé en un context de violència sistemàtica?

Ferran Quer

Membre de l'associació Críptica
@CripticaOrg

Treballant la seguretat en tots els àmbits, podem aconseguir un benestar com a individus i com a col·lectius i potenciar un activisme sostenible en el temps i amb impacte

El primer pas és definir quins són els actius que volem protegir, de quins adversaris ens volem resguardar i què estem disposades a sacrificar per aconseguir-ho

Quan sentim por i percebem riscos per a la nostra integritat personal o la nostra llibertat física, automàticament, busquem maneres de mitigar aquestes amenaces. Ja sigui protegint-nos-en, ja sigui minimitzant el seus possibles efectes, aconseguim sentir-nos més segures i amb forces per perseguir els nostres objectius. En el marc de la seguretat informàtica dins els grups activistes, el col·lectiu internacional Tactical Tech, coautor del manual puntal titulat *Security in a Box* [1], va començar una campanya el juny passat per difondre el concepte de *seguretat holística* [2]. Aquest treball beu de tots els esforços que s'han fet per afegir la seguretat del món psicosocial a la seguretat del món físic i informàtic. El manual repensa la seguretat com una combinació de la seguretat física (que inclou la protecció dels nostres espais, cossos i béns materials i, per tant, la integritat i la llibertat físiques), la seguretat de la informació (que contempla les dades digitals emmagatzemades i les que estan en moviment, que poden revelar el nostre graf -conjunt de punts i de relacions entre aquests punts- de relacions socials i costums) i la seguretat psicosocial, que cuida la salut mental i fisiològica, la motivació, les pors i la confiança. Treballant la seguretat en tots els àmbits, podem aconseguir un benestar com a individus i com a col·lectius i potenciar un activisme sostenible en el temps i amb impacte. Val a dir que les autores del manual de seguretat holística estan creant un espai d'intercanvi i acompanyament per afavorir l'activisme sostenible. La iniciativa *per a la resiliència i l'acció sostenible* es llançarà aquest 2017.

Anàlisi de riscos

El primer pas per avançar cap a un ideal estat de seguretat és definir quins són els actius que volem protegir, de quins adversaris ens volem resguardar i què estem disposades a sacrificar per aconseguir-ho. Amb un bon model d'amenaça, podem concentrar els esforços a defensar millor els punts febles. Aquest modelatge s'emmarca en un procés d'avaluació que hem d'anar integrant en la nostra activitat de grup i en el pensament individual.

Ara bé, la qualitat d'aquesta avaluació depèn molt de la nostra capacitat de percepció dels riscos i de la seva importància.

De tota la llista de riscos que obtinguem, sempre hi haurà *pors infundades*, és a dir, falsos positius, que impliquen adversàries inexistents o capacitats que l'adversària realment no té. Les avaluacions repetides ens ajudaran a descartar aquests errors i a diluir les pors que els generen. Les pors fonamentades, que retrobem una vegada i una altra, reforçaran la necessitat de prendre mesures de seguretat. Finalment, sempre hi haurà riscos que no sabrem percebre, però una avaluació informada ens descobrirà els riscos nous o ignorats. Per minimitzar aquests riscos amagats, cal que entenguem l'entorn on ens movem, a nivell polític -local i internacional-, cultural i tecnològic. En el camp informàtic, s'evidencien les conseqüències negatives de no conèixer l'entorn de treball i cometem errors greus que en el món físic evitaríem intuïtivament. Si sabéssim com evitar-los, no deixariem que les adversàries sabessin contínuament qui som, amb qui ens relacionem, quan i on i quines són les febleses de les nostres organitzacions.

Massa vegades repetim rituals de seguretat que ningú no entén ni ha contrastat. Dins l'entorn activista, en trobem un grapat d'exemples. El fet de repetir aquests rituals sense entendre'ls trasllada una sensació de por latent quan no els duem a terme i una falsa sensació de seguretat quan els practiquem. Aquestes pors i seguretats infundades esbiaixen la percepció dels riscos. Per posar-hi remei, cal activar el pensament crític i esforçar-se per esvair aquesta boira de coneixement fent un treball actiu d'anàlisi i recerca d'informació. Com dèiem, el camp de la tecnologia sol generar llacunes fosques. En aquests casos, des de Críptica [3], recomanem consultar manuals com *Auto-defensa Digital contra la Vigilància* [4], de l'Electronic Frontier Foundation i *Zen* [5], de Tactical Tech, tots dos disponibles en castellà. Paral·lelament, animem tothom a assistir i sol·licitar els tallers, cursos i debats de seguretat organitzats pels hacklabs [6], els grups de cryptoparty [7] i Críptica [3].

/ SR. PLASTIKO

Un problema de percepció més difícil de resoldre és el de les experiències doloroses, perquè solen reduir molt el llinar d'alarma i això enlluerna els ulls crítics a l'hora de reconèixer els riscos. Quan l'alarma sona massa sovint, indueix una sensació de por generalitzada i dispara el nombre de pors infundades. D'altra banda, si la por no desapareix, ens podem tornar immunes a la por en general i acabar ignorant riscos reals que hauríem detectat si no haguéssim patit tant. En aquest cas, és essencial assumir les dificultats i demanar punts de vista externs, tant si es tracta de riscos psicosocials com si són tecnològics o legals. En tots els casos és indispensable dedicar temps a posar en qüestió els riscos percebuts i a canviar la nostra conducta d'acord amb les conclusions que traguem. Així, podrem millorar l'efectivitat de les activitats del grup, la seva moral i el seu benestar i, per descomptat, això ens ajudarà a evitar mals tràngols.

Reptes i productivitat

L'objectiu de l'enfocament holístic de la seguretat és aconseguir benestar i confiança i, en el cas de les lluites socials, que es tradueixi en un activisme sostenible. Es pot entendre com a benestar en acció i és clau que sigui així. La desmotivació i la depressió són efectes quotidians d'un activisme insostenible, que sacrifica massa aspectes personals en favor de *la lluita*, i això se suma a la frustració de no veure els fruits d'aquest esforç. És vital tenir al cap aquestes possibles conseqüències a l'hora de proposar-se nous objectius, d'assumir noves responsabilitats.

L'estrès personal i col·lectiu passa factura més d'hora que tard: es nota en la qualitat del treball desenvolupat i, sobretot, en l'estat d'ànim i les energies de qui el pateix. Però, quan parlem d'estrès, podem referir-nos a la saturació per excés de feina o bé a l'angoixa de no poder fer front a un seguit d'amenaces. És molt important fer pinya quan ens trobem amb aquestes situacions, obrir espais de confiança per deixar anar les emocions i poder-les treballar col·lectivament. Pel que fa a l'excés de feina, és important saber delegar tasques, demanar ajuda i poder

renunciar quan toca –encara que pensis “si no ho faig jo no ho farà ningú”–, ja que són capacitats que ajuden a aconseguir una càrrega de treball òptima. Fer les tasques d'una en una i no totes alhora afavoreix la concentració i posar-se fites visibles i indicadors mesurables realimenta la motivació. Finalment, pel que fa a la vulnerabilitat envers una multitud de riscos, hem d'aprendre a gestionar la por, a cuidar-nos nosaltres mateixes i les altres per fer-nos més fortes i, entre totes, arribar a adaptar-nos i contrarestar totes les amenaces.

L'alimentació i la son

Tant el treball emocional com les millores organitzatives repercuten positivament en el nostre benestar i mitiguen les amenaces a la nostra seguretat. També ho fa controlar les hores de son i cuidar l'alimentació i la salut en general. Així doncs, potser hem de començar a considerar aquestes cures com a *tècniques de seguretat* i a donar-los tanta importància com la que s'està donant a xifrar les dades i les comunicacions i la que s'ha donat tradicionalment a la defensa personal. Sabent-nos capaces de fer front a les amenaces, sabent que comptem amb companyes disposades a ajudar-nos i que formem una xarxa que es cuida i s'estima, podem multiplicar l'impacte del nostre activisme i, d'aquesta manera, transformar cada cop una miqueta més el món que formem i que ens envolta.

Referències

- [1] Manual 'Security in a Box': <https://securityinabox.org/es>
- [2] Guia seguretat holística: <https://holistic-security.tacticaltech.org>
- [3] Col·lectiu Críptica: <https://criptica.org>
- [4] 'Autodefensa Digital contra la Vigilància': <https://ssd.eff.org>
- [5] Manual 'Zen' per gestionar identitats: <https://ttc.io/zen>
- [6] Mapa de hacklabs: <https://wiki.hackerspaces.org/Spain>
- [7] Col·lectiu Cryptoparty Barcelona: <https://cryptoparty.cat>

La desmotivació, la depressió i la frustració són efectes quotidians d'un activisme insostenible que sacrifica massa aspectes personals en favor de *la lluita*

Sabent que comptem amb companyes disposades a ajudar-nos i que formem una xarxa que es cuida i s'estima, podem multiplicar l'impacte del nostre activisme

22-23

Un municipi de Guatemala tomba el projecte d'una empresa hidroelèctrica de capital gallec

24

Repassem la carrera cap a l'Elisi de Fillon, Le Pen i Macron pocs mesos abans de les presidencials franceses

M5S: l'antipolítica italiana cada cop menys 'anti'

El partit fundat pel còmic Beppe Grillo, que s'ha imposat a l'alcaldia de Roma, a poc a poc ensenya la seva cara més fosca

Víctor Serri
@_ittos_

Ha passat molt de temps d'ençà que Beppe Grillo passejava per la plaça de Catalunya, llavors ocupada per les indignades, per donar suport a la mobilització del 15-M

Va iniciar batalles contra la corrupció de la classe política i els seus salaris pantagruèlics i contra les maquinacions entre la dreta i l'esquerra per mantenir l'*statu quo*

“**V**ols que el partit passi de ser euroescèptic a europeista liberal? Vota, fins a les 18 hores”. A grans trets, aquesta era la crida que apareixia al web del Movimento 5 Stelle (M5S) el 9 de gener passat. A través d'una improvisada consulta *online*, es demanava a la militància si volia canviar de grup polític al Parlament Europeu: deixar els antieuropeistes del grup Europa de la Llibertat i la Democràcia Directa (EFDD) i passar als ultraeuropeistes liberals de l'Aliança dels Liberals i Demòcrates per Europa (ALDE).

Un terç de la militància va validar la proposta (78% del vot afirmatiu), una bona demostració del poder de la democràcia directa si no fos que l'acord no va prosperar. Guy Verhofstad, president d'ALDE, va rebutjar l'acord per la manca de posicions en comú amb l'M5S. La causa principal de divergència eren els discursos contra l'euro que feia Grillo i els parlamentaris del seu partit.

D'un bloc a un partit

Ha passat molt de temps d'ençà que Beppe Grillo passejava per la plaça Catalunya, llavors ocupada per les indignades, per donar suport a la mobilització del 15-M. En aquells anys, era el líder polític d'un partit que, en el seu debut, havia esmerçat el bipartidisme italià. Però les arrels de l'M5S es remunten una dècada abans.

Tot començà a principis de l'any 2000, a l'època del segon govern de Silvio Berlusconi. Aquells anys, Beppe Grillo -un còmic famós durant els anys 80 caigut en desgràcia- va obrir un bloc. Va començar a parlar de la centralitat de la xarxa, dels mitjans digitals com a motor de canvi social, de les llicències Creative Commons i de com es podia solucionar l'absència de democràcia directa mitjançant internet. Crític amb la construcció d'incineradores, defensava les energies renovables. Va iniciar batalles contra la corrupció entre la classe política, contra els seus salaris pantagruèlics, contra les maquinacions entre la dreta i l'esquerra per mantenir l'*statu quo* o contra els acords internacionals que obligaven els soldats italians a anar a l'Afganistan i a l'Iraq.

Gràcies al bloc, va recuperar ràpidament la popularitat i es va llançar a una nova gira d'espectacles teatrals amb un fort contingut polític. A la vegada, va publicar un llibre de testi-

monis de la precarietat laboral, gràcies a les aportacions fetes per les seguidors del bloc. Tot plegat podia semblar un esforç titànic individual, però ja feia temps que Grillo anava acompanyat de Gianroberto Casaleggio, guru del màrqueting que s'ocupa de la seva comunicació.

Fins al 2008, les iniciatives de Grillo anaven lligades a la sensibilització ambiental i econòmica. Però, el gener d'aquell any, el còmic va anunciar la formació de “l'listes cíviques a 5 estrelles”. Certificades per ell mateix, es presentarien a les següents eleccions municipals i les candidates defensarien un programa amb propostes d'activistes i del bloc. De sobte, un nou actor entrava a l'escenari polític italià.

Un any després, Grillo va intentar presentar-se com a candidat a la secretaria nacional del Partit Democràtic, però va fracassar. La comissió nacional del partit va rebutjar la seva candidatura perquè el va considerar contrari a la filosofia del partit. Exclòs de la política nacional, Grillo va anunciar la fundació d'un *no-partit* propi l'agost de 2009: el Movimento 5 Stelle.

L'antipolítica assalta les institucions

El 2010, l'M5S es va presentar a cinc regions i deu ajuntaments i va aconseguir diversos escons autonòmics i vuit edils. Un any després, va concórrer a 75 ajuntaments i va aconseguir representació a 28. Però no es va aturar aquí. El 2012, va obtenir quatre alcaldies. Aquell mateix any, va aterrar a Sicília, on va aconseguir 14 dels 90 escons autonòmics.

El punt d'inflexió, però, va arribar el 29 d'octubre de 2012. Grillo, mitjançant un comunicat a Youtube, va explicar la normativa per a la formació de llistes de cara a les eleccions generals de 2013. A les primàries, que es van fer *online*, hi van participar 20.000 militants. Tot i no presentar-se com a candidat, Grillo va liderar la campanya a través dels seus espectacles teatrals i el seu nom va aparèixer al logo i durant tota la campanya.

En aquelles eleccions, l'M5S va trencar el seu sostre de vidre: va aconseguir un 25,55% dels vots a Itàlia i un 9,67% a l'estranger i va obtenir 109 escons i 54 cadires al Senat. Un èxit inesperat per a molta gent. El juliol de 2013, Wu ming, un col·lectiu d'escriptors molt proper als moviments socials de Bolo-

El partit va organitzar una votació *online* pel canvi de grup parlamentari a la UE

L'expulsió d'alguns senadors també s'ha fet mitjançant una consulta a la xarxa

nya, descrivia Grillo -en una entrevista a la revista *Internazionale*- com un element prosistema: “Durant els últims anys, mentre en altres països euromediterranis s’han estès alguns moviments antiausteritat i antineoliberals, aquí, a Itàlia, no ha passat”. Segons la seva opinió, això es deu, entre altres coses, al fet que “gran part de la indignació ha estat interceptada i organitzada per Grillo i Casaleggio, [...] a través d’un moviment rigidament controlat i mogut des d’una cúpula que recull i reproposa paraules dels moviments socials, però les barreja amb apologies del capitalisme *sa* i discursos superficials sobre l’honestedat de l’individu”.

Ni dreta ni esquerra

El discurs de l’M5S és de difícil encaix en el marc del bipartidisme italià. Defensa la tecnologia, el programari lliure i les energies renovables, però també un control rígid de la immigració, un plantejament que sovint ratlla la xenofòbia. A més, tant el líder del moviment com alguns dels seus membres han flirtejat amb la ultradreta italiana. L’any 2013, el mateix Grillo va ser gravat al costat de Simone di Stefano, líder de Casa Pound, mentre afirmava: “Hi ha opinions que podem compartir. Algunes més, altres menys. Però, si algú de Casa Pound vol entrar al Moviment 5 Estrelles, no hi veig cap problema”. I va afegir: “L’antifeixisme no és una cosa que em pertoqui”.

Però, el sùmmum va ser quan la regidora de Ragusa Gianna Sigona es va fotografiar amb diferents bustos de Mussolini i va publicar les imatges a Facebook sota les paraules: “Nosaltres érem feixistes, després vam ser feixistes i sempre serem feixistes”.

El ‘líder’ i la democràcia interna

Des que l’M5S va entrar a les institucions, divuit representants del Parlament i dinou del Senat han deixat el càrrec, ja sigui per expulsió o per dimissió. La primera purga es va produir l’any 2013 mitjançant una votació *online* per expulsar el senador Mastrangeli a causa d’una participació no autoritzada en una transmissió televisa. Pocs mesos després, es va votar excloure el senador Gambardo del partit per haver estat crític amb la formació. El febrer de 2014, s’expulsen els senadors Orellana,

Campanella, Bocchino i Battista, després d’una votació que, segons deia Grillo, es feia perquè “els grups territorials deien que (els quatre senadors) es veien poc i malament”. Segons els expulsats, el motiu real de l’expulsió van ser les crítiques que feien a la gestió del diàleg amb Renzi.

A això, s’hi han d’afegir les decisions que Grillo pren de manera unilateral. Si el 2014 va decidir que només els portaveus podien parlar amb els mitjans de comunicació, fa poc també ha comunicat que els missatges que transmetin -tant a la premsa com a les xarxes socials- han d’estar “concordats” amb ell.

En algunes ocasions, la *rigidesa de l’honestedat* segellada amb l’electorat no es compleix; és el cas de l’alcaldessa de Roma, Virginia Raggi. Abans de les eleccions municipals, l’actual batllessa va signar un controvertit contracte imposat per Grillo i Casaleggio a tots els candidats de l’M5S, que preveia multes o la depuració dels càrrecs electes que danyessin el nom del partit. Ella mateixa va afirmar que, en cas de ser investigada, dimitiria. Cinc mesos més tard, ha estat investigada per un cas d’abús d’autoritat, pel nomenament del germà d’un antic col·laborador seu detingut per corrupció com a cap del departament de turisme romà. Tot i això, Grillo ha decidit que no s’ha de fer cap votació ni expulsar-la o multar-la.

El periodista Michele Santoro ha estat una de les veus crítiques amb el partit. Depurat de la televisió pública entre 2002 i 2006 per ordre de Berlusconi, en una entrevista al diari *Foglio*, el veterà presentador va dir: “Els 5 estrelles, amb Virginia Raggi, han guanyat a Roma i m’agradaria que algú em mostrés el canvi”. Fidel al seu ofici, va afirmar: “M’agradaria confrontar-me amb Grillo en una plaça, també davant de tots els seus fidels; m’agradaria que em contestés alguna pregunta sobre el caràcter democràtic del seu moviment”. I conclou: “Per mi, és indubtable que l’M5S és de dretes, de dreta pura”.

A través d’una complicada estructura interna, Grillo segueix el camí cap al seu principal objectiu: el poder. Aldo Giannuli, investigador d’història contemporània i simpatitzant de l’M5S, va afirmar al seu bloc: “El sentit públic general és demostrar que el moviment és una força responsable, fins i tot moderada quan cal, que pot assumir el govern sense generar terratrèmols”. ◀

L’M5S defensa la tecnologia, el programari lliure i les energies renovables, però també el control rígid de la migració, un plantejament que sovint ratlla la xenofòbia

Des que el partit de Grillo va entrar a les institucions, divuit representants del Parlament i dinou del Senat han deixat el càrrec, ja sigui per expulsió o per dimissió

Barillas, victòria popular contra una elèctrica gallega

La retirada d'un projecte hidroelèctric impulsat per la família Castro Valdivia en aquest municipi de Guatemala posa fi a deu anys de resistència, però deixa interrogants i comptes pendents

Ana G. Aupi
@cmigate
Santa Cruz Barillas

L'Estat guatemalenc va atorgar la llicència per a la central hidroelèctrica a l'empresa tot i que, un any abans, la població de Barillas s'hi havia oposat rotundament

El govern d'Otto Pérez Molina va implicar que els militars tornessin a controlar l'Estat i esdevinguessin actors amb poder real i no només representants de les oligarquies

És una victòria amb sabor agredolç. El mes de desembre passat, l'empresa Hidro Santa Cruz, subsidiària de la gallega Hidralia, mitjançant un comunicat molt concís, va anunciar la retirada del projecte per crear una central hidroelèctrica al poble de Santa Cruz Barillas, a les muntanyes de Huehuetenango, Guatemala. D'una banda, és una recompensa a la resistència perseverant de la població de Barillas durant més de deu anys de conflicte; de l'altra, però, es tracta d'una marxa amb caràcter de fugida que deixa molts comptes pendents.

Històricament, Santa Cruz Barillas -o *Yal imox*, lloc d'aigua en l'idioma maia Q'anjob'al, anomenat així per les seves virtuts- ha estat un territori en disputa per la seva riquesa natural i la posició geoestratègica que ocupa, prop de la frontera amb Mèxic.

El setembre de 2008, la família Castro Valdivia, coneguda com la reina del quilowatt gallec -Luis Castro Valdivia, principal administrador, va rebre les primeres concessions d'exploració de mans del dictador Franco-, va inaugurar la seu d'Hidro Santa Cruz (HSC) a Guatemala. L'Estat guatemalenc va atorgar la llicència per a la central hidroelèctrica a l'empresa tot i que, un any abans, la població de Barillas havia proclamat un *no* rotund a la construcció de megaprojectes a la zona a través d'una Consulta Comunitària de Bona Fe, un procediment avalat internacionalment perquè els pobles indígenes puguin prendre decisions sobre els seus territoris a través dels seus mecanismes ancestrals. I també malgrat el fet que Hidralia estava encausada per delictes de tràfic d'influències, prevaricació i suborn en l'obtenció de contractes energètics a l'Estat espanyol.

El projecte va provocar un dels conflictes més devastadors que ha viscut Guatemala durant l'última dècada i va generar una gran mobilització, no només de la ciutadania de Barillas, sinó de tot Guatemala, en defensa del riu Q'amb'alam i de la sobirania dels pobles maies, xinxes i mestissos.

Assaig de penetració transnacional

L'arribada del general de brigada retirat Otto Pérez Molina (2012-2014, avui empresonat) a la presidència de Guatemala va suposar un punt d'inflexió en l'avanç del projecte, ja que va generar les condicions materials perquè Hidralia pogués desenvolupar el que més tard s'analitzaria com un assaig de penetració transnacional de l'aliança militar empresarial per a la imposició de projectes econòmics.

L'escalada del conflicte va començar el març de 2012. Un

matí, Santa Cruz Barillas es va despertar amb la maquinària de l'empresa HSC calcinada. Tot i que ningú no va reivindicar l'atac, les autoritats el van utilitzar per incrementar substancialment la criminalització i la persecució política de la resistència al projecte hidroelèctric. Dos mesos després, es van practicar les detencions dels primers vuit presos polítics i es van emetre les altres 40 ordres de cerca i captura. El nou govern va aprofitar l'incident per remilitaritzar el territori de Barillas i generar desmobilització de la resistència.

L'assassinat d'Andrés Francisco Miguel per part de guardes de seguretat d'HSC dos mesos més tard va provocar aldarulls a Barillas. Un episodi que Pérez Molina va instrumentalitzar per declarar l'estat d'emergència, que va anar seguit de detencions i incursions il·legals, militarització de l'àrea, fustigació, assetjament i violacions sexuals.

Tot plegat va conduir a l'emissió de més de 100 ordres de cerca i captura extraoficials i a disset empresonaments polítics, amb el consegüent càstig per a les famílies: aïllament, amenaces, crema de la casa d'un dels presos -mentre es trobava detingut-, desplaçaments forçosos, extorsió, etc. També es va produir el segrest, la tortura i l'assassinat de Daniel Pedro (7 d'abril de 2013) i Pascual Pedro Pablo (27 de març de 2015).

Aliança militar empresarial

El govern d'Otto Pérez Molina també va implicar que els militars tornessin a controlar l'Estat i esdevinguessin actors amb poder real i no només representants dels poders oligàrquics. Això va permetre que es reprenguessin els grans projectes que les elits no havien pogut desenvolupar durant l'època del conflicte armat intern (1960-1996). La franja transversal del nord n'és un exemple. Coneguda amb el nom de la *franja dels generals* durant els anys 80, és una megacarretera que travessa el nord del país d'est a oest i que passa per Santa Cruz Barillas. Tots dos són megaprojectes de la regió centreamericana recollits al Pla Mesoamèrica, antic Pla Puebla-Panamà. Tant la franja com el projecte hidroelèctric al riu Q'amb'alam formen part d'iniciatives més extenses, com la Xarxa Internacional de Carreteres Mesoamericanes (RICAM) o la seva versió elèctrica, el Sistema d'Interconnexió Elèctrica dels Països de l'Amèrica Central (SIEPAC).

A la vegada, el retorn dels militars al control de l'Estat va posar les condicions per a la implementació de pràctiques de tipus paramilitar a través de la contractació d'empreses

/ ANA G. AUPI

de seguretat privada sota la tutela de soldats fixats per les empreses transnacionals. Aquest va ser el cas d'Hidro Santa Cruz, que va contractar l'excapità Juan Garrido, sospitós de vincles amb el narcotràfic i amb l'assassinat d'activistes, com a coordinador de l'Àrea Social.

Aquestes condicions no es van generar només perquè Guatemala fos un país en postguerra governat per militars retirats, sinó que hi havia una aliança entre visions de desenvolupament i models polítics i econòmics basats en una visió neoconservadora i neautoritària. L'origen del sector energètic gallec també està vinculat històricament a l'extrema dreta, ja que va crear el seu primer capital amb l'extracció de tungstè per a torpedes nazis durant la Segona Guerra Mundial. Actualment, l'empresa gallega manté una relació fluïda amb el Partit Popular de Galícia.

L'assaig de penetració transnacional implementat a Barillas va ser replicat posteriorment a moltes regions de Guatemala. Avui dia, continua sent part d'una recepta que fa ús de la militarització per garantir la inversió d'empreses estrangeres. El mes de gener passat, es va viure un capítol similar a Ixquis, poble veí de Santa Cruz Barillas, on també ha esclatat un conflicte amb una hidroelèctrica: crema de maquinària, un assassinat, militarització i persecució política.

Dos anys de bloqueig

A mesura que passaven els anys, la resistència contra Hidralia va generar respostes més creatives i contundents. L'abril de 2013, la població afectada va decidir bloquejar l'entrada

d'operaris de l'empresa als salts d'aigua del riu i va crear el campament Nuevo Amanecer, inspirat en altres lluites del país. Durant més de dos anys, la resistència de Barillas es va organitzar amb altres comunitats de la regió per vigilar el camí durant les 24 hores del dia i impedir-hi l'accés. El camí en qüestió no forma part de la xarxa de carreteres nacionals, ja que va ser construït per les comunitats. Per això la resistència es va emparar en el dret a la lliure manifestació per poder mantenir-s'hi sense incórrer en cap delicte.

Declivi de la hidroelèctrica

La presència d'HSC a Santa Cruz Barillas va començar a disminuir amb la caiguda del govern de Pérez Molina l'agost de 2015, en un context de ruptures i noves aliances propi d'un escenari electoral. Malgrat tot, els últims set presos polítics continuaven a la presó. Però, el 22 de juliol de 2016, gràcies a la bona articulació entre les organitzacions socials i a una nova estratègia jurídica, es va aconseguir l'alliberament sense càrrecs d'aquestes set persones. Cinc mesos després, el 22 de desembre de 2016, Hidro Santa Cruz va anunciar que abandonava el projecte.

Després d'una llarga dècada de lluita, l'alliberament dels presos polítics i la marxa de l'empresa suposen dues victòries importants per a la resistència de Barillas. El membre del Centre d'Investigacions Transnacionals de Guatemala Andrés Cabanas reflexiona sobre aquest cas: "De manera complementària, la raó empresarial i transnacional és tan violenta com fràgil".

Tenint en compte els danys irreparables causats, però, el triomf

Durant més de dos anys, la resistència de Barillas es va organitzar amb altres comunitats de la regió per vigilar un riu durant les 24 hores del dia i impedir-hi l'accés

S'obren uns quants interrogants davant la possibilitat -de moment remota- que els propietaris d'Hidralia marxïn del país: qui pagarà i es farà responsable dels danys perpetrats?

resulta agredolç i obren uns quants interrogants davant la possibilitat -de moment remota- que els propietaris d'Hidralia marxïn del país: qui pagarà o es farà responsable dels danys perpetrats? Què passarà amb els terrenys i els drets adquirits per HSC?

La retirada d'HSC permet moltes lectures. Una d'elles és que, en aquesta ocasió, la defensa d'aquest *lloc d'aigua* ha guanyat el pols contra la impunitat, el neautoritarisme i la mort i ha fet prevaler la defensa de la vida, la comunitat i la sobirania dels pobles per decidir el seu futur. El riu Q'amb'alam i la seva aigua en disputa, sagrada per una població que l'ha preservada durant centenars de generacions, guardarà a la seva memòria una nova història de resistència davant d'una amenaça ara per ara superada. Sempre hi haurà l'anhel de justícia. ◀

de quina banda estàs?

per canviar les coses cal mullar-se

ecologistes
en acció

Associa't a www.ecologistasenaccion.org

França, davant del mirall

Després de la decepció del mandat d'Hollande, la dreta populista de Le Pen lidera els sondejos de les eleccions presidencials. El líder de la dreta tradicional topa amb un escàndol que esquitxa la seva família

D'esquerra a dreta:
Le Pen, Fillon, Ma-
cron i Mélenchon

Joana Voisin
@joana_voisin
París

François Hollande deixarà la presidència francesa amb una fita galdosa: haver-se situat com un dels presidents més impopulars de la República, potser el que més. L'adopció de polítiques neoliberals -amb la polèmica reforma laboral de la llei El Khomri com a emblema- ha decebut l'electorat d'esquerres, mentre que l'electorat de dretes ha considerat insuficients les mesures adoptades. Hollande no només ha perdut el suport de la majoria de la població francesa, sinó que ha patit nombroses controvèrsies dins el mateix Partit Socialista. Arran de la manca de suport intern i popular, el desembre passat va renunciar a tornar-se a presentar com a candidat per les eleccions que se celebraran el 23 d'abril. Però, rere seu, deixa una societat francesa traumatitzada pels atacs terroristes i amb un atur cada vegada més elevat.

Ara per ara, segons els sondejos, els comicis estarien liderats pel Front Nacional, seguit de prop pel partit -creat recentment- de l'exministre d'Economia Emmanuel Macron. Actualment, el conservador Fillon ocupa el tercer lloc, seguit de Hammond, l'actual candidat socialista. L'independent d'esquerres Jean-Luc Mélenchon se situaria en cinquè lloc.

Des que Marine Le Pen va agafar el relleu del seu pare a la presidència del Front Nacional el 2011, ha sabut reconstruir la imatge del partit d'extrema dreta allunyant-se de posicions properes al catolicisme i el feixisme. Ha adoptat un discurs populista i republicà que defensa valors com la igualtat entre homes i dones o la laïcitat i que posa l'accent en les polítiques socials. Le Pen s'ha mostrat obertament contrària a la llei El Khomri i a favor de l'enfortiment del sector públic. Tot i així, el seu programa es continua basant en un discurs nacionalista clarament exclusiu: proposa, per exemple, la sortida de l'espai Schengen per poder "retrobar fronteres que protegeixin i acabin amb la immigració descontrolada". En el context actual de *guerra contra el terrorisme*, aquesta proposta ha tingut un èxit que fa uns anys hagués estat impensable: els últims sondejos apunten que Marine Le Pen sumaria el 25% de vots a la primera volta.

Irregularitats del candidat de la dreta

François Fillon, antic primer ministre de Sarkozy i candidat de Les Républicains -la nova denominació del tradicional partit de dretes UMP-, ha articulat la seva campanya al voltant dels valors de la dreta catòlica conservadora: autoritat de l'Estat, treball i família. D'aquesta manera, les línies mestres del seu programa són la restauració de l'autoritat estatal, l'afirmació dels valors tradicionals francesos i la liberalització de l'economia.

A les enquestes, disputava la primera posició a Le Pen fins que el setmanari *Le Canard Enchaîné* va filtrar uns documents que l'acusaven d'haver contractat la seva dona i els seus fills com a assistents parlamentaris amb salaris més que generosos. Tot i haver assegurat que no renunciarà a la candidatura, el cas li ha fet perdre posicions a favor de la seva rival més propera i de Macron.

Esquerres segmentades

El desgast del Partit Socialista (PS) durant el darrer mandat ha provocat la segmentació del centreesquerra en tres candidatures. La que actualment té més possibilitats de passar a una segona volta és la d'Emmanuel Macron. Aquest exministre d'Economia d'Hollande va dimitir del PS l'any passat per fundar el seu propi partit, En Marche, i ara per ara tot indica que podria recollir fins un 21% del vot a les presidencials. El seu projecte polític manté similituds amb el de Ciudadanos a l'Estat espanyol: es declara transpartidista i té com a objectiu principal "ser el partit del canvi". Tot i així, Macron s'ha posicionat a favor de la liberalització de l'economia i de la *flexibilització* del mercat laboral. Per altra banda, el diputat europeu i també exsocialista Jean-Luc Mélenchon es presenta de manera independent amb el moviment La France Insoumise. Les enquestes el situen en cinquena posició amb un 11% d'intenció de vot. Ha apostat per una campanya ecosocialista a favor d'un procés constituent que desemboqui en una sisena República. Tal com fa Le Pen, es mostra crític envers les institucions europees i defensa la sortida de l'OTAN i la fi de qualsevol tipus d'intervencionisme militar internacional.

Benoît Hamon s'ha convertit en el candidat socialista, després de vèncer Manuel Valls a la segona volta de les primàries del PS. Prové del corrent més esquerrà del partit i s'ha volgut distanciar de les polítiques preconitzades pel govern d'Hollande. Entre altres, ha declarat voler derogar la llei El Khomri i posar limitacions a l'ús del recurs constitucional 49.3 que va permetre que el govern la tirés endavant. Malgrat aquests punts de ruptura amb Hollande i Valls, li resulta difícil convèncer l'electorat d'esquerres que la seva candidatura suposarà un canvi real. ◀

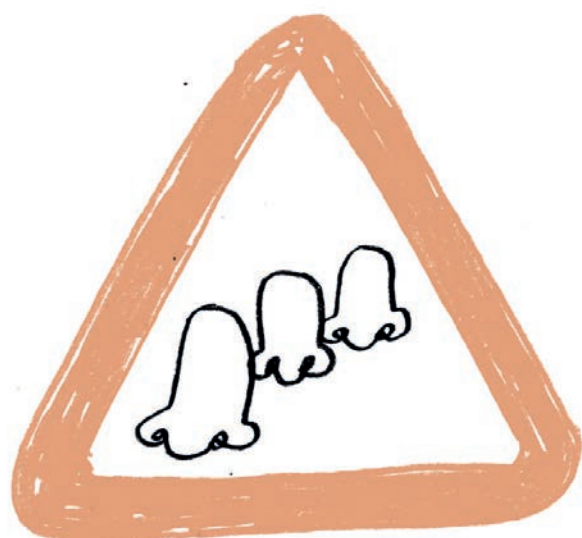
bodega
La Risa
OBRIM CADA DIA
AV. VALLCARCA 81
VINS, VERMUT, TAPES I CERVESES ARTESANES
-ENTITAT CULTURAL SENSE ANIM DE LUCRE-

La **Directa** utilitza
els serveis de
foli verd
gràfiques
C/ de la Llibertat 44, Barcelona
foli@foliverd.net

Assegurances
ètiques i
solidàries
arc
COOPERATIVA
www.arccoop.coop

**PART
A CASA
I COM
A CASA**
migjorn
casa de naixements
www.migjorn.net
Tlf. 938 33 06 78

COOPERATIVA AUTOGESTIONÀRIA
www.laciutatinvisible.coop
ATREVEIX-TE A IMAGINAR-LA

CONGESTIÓN NASAL

Miguel Bustos

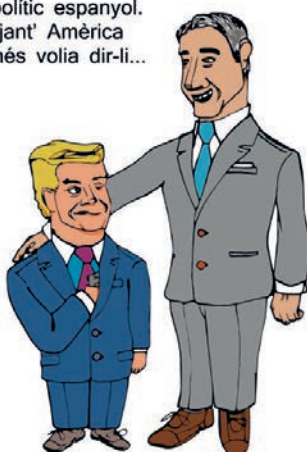

Arma de separación masiva.

houseofdown '17

-Sr. Trump? García-Albiol, polític espanyol.
M'encanta com està 'netejan' Amèrica
de musulmans i llatins. Només volia dir-li...

-Espera...Has dit 'García'?
Això sembla mexicà...

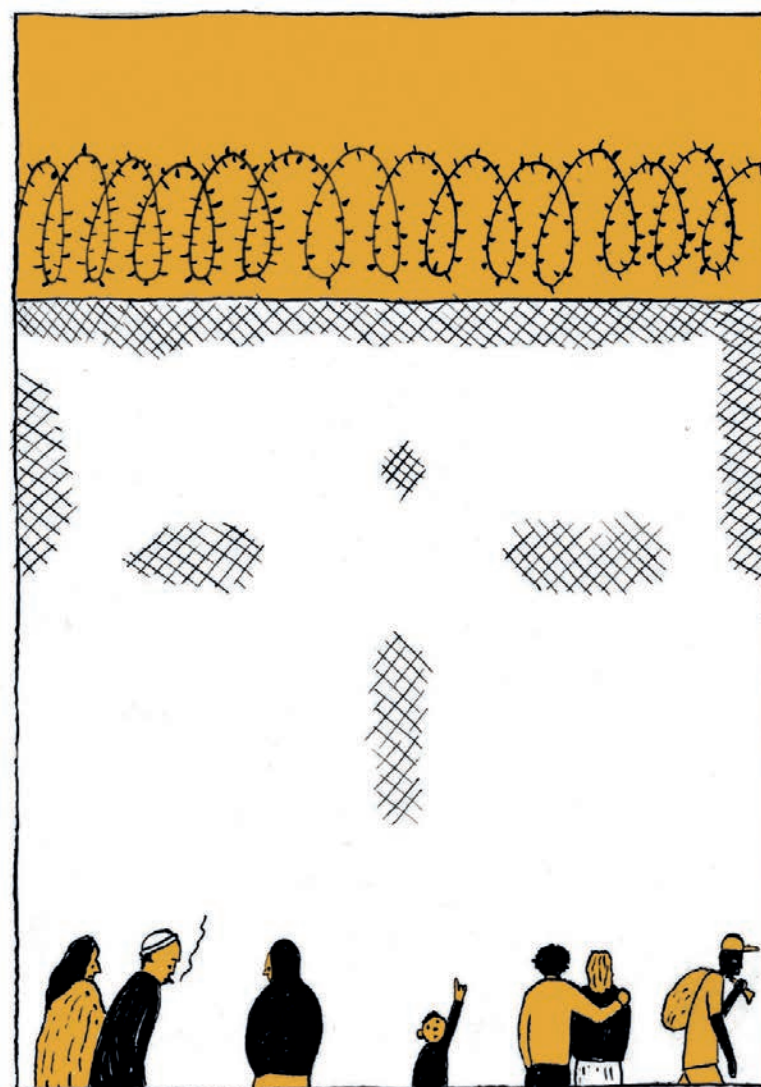

M'insulten pel fet de
ser dona i musulmana
i diuen que sóc
perillosa i, en canvi,
aquests dos no ho
són?

#TotesSomFatima

ms
Marc
Vers

EL ROSTRE DEL MENYSPREU

ONELIO

28-29

Censures i deficiències al balanç de la capitalitat cultural europea Donostia-Sant Sebastià 2016

30

Una plataforma social vol recuperar l'antiga fàbrica La Tabacalera de Tarragona com a centre cultural

'Ajoblanco', per la revolució cultural pendent

La revista llibertària, pilar de la contracultura durant els anys setanta, torna disset anys després del seu darrer número

Inauguració de la nova redacció de l'Ajoblanco al carrer de Santa Teresa de la vila de Gràcia de Barcelona / JUANDE JARILLO

Adrián Crespo
@crespix

En un local del carrer de Santa Teresa, a la vila de Gràcia (Barcelona), es van dur a terme les primeres trobades, a les quals van assistir periodistes, dissenyadores i escriptores

L'herència del 15-M és evident i ha estat clau pel retorn de la revista. Pepe Ribas va viure aquella mobilització com una "resurrecció d'una certa consciència política en la joventut"

A Pepe Ribas, feia anys que li rondava pel cap això de fer tornar l'Ajoblanco. Perquè mai no s'ha sabut estar quiet, per la influència ineludible del 15-M i perquè, arran de l'exposició itinerant que celebrava el quarantè aniversari de la revista, la gent se li acostava i li deia que calia que tornés. Els darrers mesos, a més, s'hi han afegit motius personals: "Vaig tornar a viure a Barcelona per cuidar una persona molt estimada que ha estat fonamental a la meua vida perquè em va ajudar a ser tan lliure com he estat", ens explica. "A l'etapa final de la seva vida em va dir: 'Pepe, no siguis tonto, torna a fer l'Ajo perquè és un moment únic'". I així, l'alma mater de l'Ajoblanco, una de les peces fonamentals de la contracultura ibèrica dels anys setanta, va decidir posar a treballar la seva agenda de contactes -vells i nous- i, la tardor de l'any passat, van començar les reunions per endegar el nou projecte.

En un local del carrer Santa Teresa, a la vila de Gràcia (Barcelona), es van dur a terme les primeres trobades, a les quals van assistir periodistes, dissenyadores, escriptores... persones de confiança de Ribas. Algunes de les conclusions van ser que calia una revista en paper, perquè al paper encara li queda molta vida; que calia aglutinar gent i posar-la en contacte -no només gent de l'Estat espanyol, sinó de tot el món castellanoparlant-, i que calia un espai físic que servís de punt de trobada i de fòrum per tothom que volgués acostar-se al nou Ajoblanco. Avui, aquell mateix local del carrer Santa Teresa fa de redacció i de base d'operacions del projecte. Des d'allà, el mateix Pepe, Fernando

Mir -un dels històrics de la revista- i Carolina Espinoza preparen la tornada de la publicació. Tal com volien, també serveix de fòrum per fer activitats, tallers, xerrades o trobades espontànies. I és un local que comparteixen amb el col·lectiu d'activistes artistes Enmedio. "A les tardes, cada cop ve més gent a xerrar, a preguntar -explica Pepe-. Tenim disset tallers proposats, passis de documentals...". L'herència del 15-M és evident i ha estat fonamental pel retorn de la revista. Pepe Ribas va viure aquella mobilització com una "resurrecció d'una certa consciència política en la joventut". "Era com tornar a viure en una plaça el primer Ajoblanco. Eren les mateixes necessitats, les mateixes consignes. Era com si, de sobte, el temps s'hagués ajuntat", comenta.

Confluència intergeneracional

És en aquest espai de debat on s'han de trobar persones de diferents generacions, procedències i interessos, d'on ha de sortir una revista que tenen clar que ha de ser en paper: "És molt important perquè, al paper, has de fixar les idees, no passen tan ràpid com a la xarxa". "Jo no sé on he llegit el que he llegit. Després ho confonc tot", constata Pepe quan es refereix als continguts digitals. "Sobre el paper, subratlles, guixes, fas fletxes". I, a més, és un format que demana un altre tipus de periodisme, molt més pensat. S'atreiran amb una tirada de 50.000 exemplars, que es distribuïran als quioscos i les llibreries de l'Estat espanyol i l'Amèrica Llatina. En aquest sentit, el col·lectiu impulsor reclama les formes de la producció i la distribució

Pepe Ribas ha impulsat les tres etapes de la revista, des del franquisme fins a l'actualitat
/ JUANDE JARILLO

'Ajoblanco' (1974-1999), publicació de culte

Encara no havia mort Franco i, per tant, la transició oficial no havia començat. L'any 1974 comença el camí d'una publicació que seria molt més que una revista i que aglutinaria un grup de joves que, si amb el temps van prendre rumbos ben diferents, llavors compartien un mateix esperit llibertari. Quim Monzó, Karmele Marchante, Luis Racionero o Ramon Barnils van ser algunes de les persones que es van unir a Pepe Ribas i Toni Puig en aquesta primera època. Amb les experiències que aportaven persones com Racionero de les seves estades als Estats Units, on van entrar en contacte amb la cultura *hippie*, *Ajoblanco* es va obrir i va obrir les seves lectures a terrenys tan poc transitats a les nostres contrades com l'ecologisme, l'antimilitarisme, l'antipsiquiatria o la sexualitat lliure. L'objectiu era esdevenir plataforma i impuls de la contracultura.

A través de correspondència per carta, es posaven en contacte amb lectures d'arreu de l'Estat espanyol i d'altres països castellanoparlants i construïen la seva pròpia comunitat. Pepe Ribas explica que es va arribar a consolidar "un moviment d'un milió de persones" i que tot va començar "amb les cartetes", després amb reunions i després amb grups d'afinitat per temàtiques. Durant la seva primera època, *Ajoblanco* transcendia els quatre vèrtexs de la revista per constituir-se en tot un moviment de suport al que Pepe Ribas anomena la revolució cultural. Era, sobretot, una publicació aliena a les dinàmiques i els discursos de les organitzacions polítiques d'esquerra que nodria i, alhora, es nodria de la força que van tenir l'anarcosindicalisme i els col·lectius llibertaris a finals dels setanta. Durant els anys noranta, *Ajoblanco* va tornar, en una segona època més professionalitzada, amb periodistes i fotògrafs d'una nova generació, amb un peu a l'Amèrica Llatina i una mirada internacional producte de la globalització i la seva crítica. Publicat entre el 1987 i el 1999, era un *Ajo* amb aires més periodístics. Contracultural, *hippie*, llibertària i allunyada de tota consigna, durant aquesta segona etapa i –sobretot– durant l'anterior, la influència de la capçalera, sempre des dels marges, ha estat cabdal.

periodística de tota la vida. Per això, entre altres coses, també han començat un *crowdfunding*.

Malgrat tenir orígens diferents, Pepe Ribas compara el seu projecte periodístic amb d'altres com *Diagonal* o la *DIRECTA*, mitjà on ell mateix va col·laborar com a columnista: "Ens entenem de seguida perquè sabem què és una cultura participativa". Tot i que marca distàncies: "Nosaltres no hem de defensar una idea. Defensem moltes idees". I fa èmfasi en una altra de les nocions clau de l'*Ajoblanco*: la vocació de ser universalistes, de trencar la parcialització, la fragmentació, també des de les rutines productives del mitjà. "Estem molt acostumats que els dissenyadors facin el disseny i els periodistes facin reportatges. Nosaltres, en això, som molt més leonardistes". De nou, sorgeix la idea d'un mitjà i un projecte oberts a tothom i en procés de construcció.

'Moment únic' per la tercera època

Tot plegat, però, amb quin objectiu? Per què és ara el "moment únic" per tornar i començar una tercera època de la revista? Ribas veu paral·lelismes entre la situació política actual i els anys setanta: per una banda, apareixen noves organitzacions polítiques d'esquerra, amb persones i discursos que fins no fa gaire eren al carrer i han fet el salt a les institucions. Per l'altra, hi continua havent gent que sospita d'aquesta presa del poder polític. "Jo no vull el poder –diu Ribas–. Vull la revolució cultural". Així, amb totes les lletres, però sense efluvis xinesos. "Vull canviar les ments, com vam fer als anys setanta, vuitanta i noranta, perquè ara cal", o torna a caldre, i defensa el llegat de les dues edicions anteriors de l'*Ajo*. Si als setanta van intentar canviar les ments amb articles i suplementos sobre ecologisme, drogues, feminisme, antimilitarisme o antipsiquiatria, caldrà veure quins són els elements que cal curtcircuitar ara. Pepe esmenta alguns fenòmens que han emergit durant aquests gairebé vint anys des que es va publicar el darrer *Ajoblanco*: els mòbils, el turisme, els vols barats, el treball precari, la robòtica, la genètica, la manca de capacitat de concentració. "I, als Estats Units, Trump: un feixista al poder". Si ens hem de posar a canviar les ments, doncs, hi ha molta feina a fer: "Cal qüestionar moltes coses. Hem d'intentar ser el corcò". Al primer número d'aquesta tercera època, es farà una revisió crítica d'aquests disset anys sense *Ajo* pintant de tots aquests elements. ◀

Dues portades històriques de la publicació de les dècades dels anys 70 i 90 del segle passat

Donostia 2016: les runes d'un projecte cultural europeu

El balanç de la capitalitat cultural europea Donostia-Sant Sebastià 2016 suma greus episodis de censura en relació amb el conflicte polític del País Basc i una gestió deficient de la qual el conjunt de forces polítiques s'ha volgut desmarcar

Gorka Bereziartua / Beñat Sarasola
@Bologorra / @BSarasola

La idea de presentar Sant Sebastià com a candidata va ser de l'alcalde del PSOE Odón Elorza, que, d'aquesta manera, coronava la seva llarga trajectòria com a batlle

Bildu va acceptar el premi, se suposa que més per compromís que no pas per convicció, ja que la seva base social s'havia mostrat molt crítica amb el projecte

Era l'any 1985, la paraula Europa significava progrés, estabilitat, qualitat de vida i altres coses inodores i la ministra grega de Cultura, Melina Mercouri, va impulsar una iniciativa destinada a acostar les ciutats europees mitjançant les seves manifestacions artístiques. Mercouri, del PASOK (que en aquella època era un partit important a Grècia), creia que la cultura podria servir com a acompanyant i, alhora, com a culminació d'un procés polític i -sobretot- econòmic d'integració europea més general. Doncs bé: la idea va reeixir i, durant catorze anys, hi va haver una cosa anomenada Ciutat Europea de la Cultura, que l'any 2000 va passar a ser Capital Europea de la Cultura, fet que va facilitar el joc de paraules amb el concepte econòmic de *capital* (l'artista Dizebi ho va aprofitar en una de les intervencions artístiques més interessants de DSS2016) i, de passada, va regular la qüestió perquè tots els estats de la UE poguessin entrar al sorteig almenys una vegada. D'aquesta manera, l'Estat espanyol obté la possibilitat de tenir una Capital Europea de la Cultura el 2016, en aquest cas, de la mà de Donostia-Sant Sebastià.

La idea de presentar Donostia com a candidata va ser de l'alcalde del PSOE Odón Elorza, que, d'aquesta manera, coronava la seva llarga trajectòria com a batlle. Era un projecte cultural marcat per la política postindustrial-espectacular típica del PSOE dels anys 90 i 2000: Jocs Olímpics (1992), exposicions universals (1992, 2008), Fòrum de les Cultures (2004), etc. Però va arribar el 2011, es va començar a dibuixar un País Basc sense ETA, l'electorat va premiar Bildu per apostar per les vies pacífiques (la coalició incloïa la il·legalitzada esquerra *abertzale*) i l'Ajuntament de Donostia va passar a les seves mans minuts abans que la Grossa de la capitalitat caigués a la ciutat. Un premi que Bildu va acceptar, se suposa que més per compromís que no pas per convicció (de fet, la seva base social s'havia mostrat molt crítica amb el projecte).

No obstant això, hi ha contradiccions per a tothom: els partits i els tentacles mediàtics que havien actuat com a màxims impulsors del projecte de capitalitat inicien una guerra de desgast contra les institucions governades per Bildu, que tindrà la capitalitat (heus aquí la contradicció) com un dels seus focus d'intensitat.

Saltarem els quatre anys de polèmiques locals per arribar al 2015: el desgast funciona i el PNB assoleix l'Ajuntament quan falten sis mesos per la inauguració de l'esdeveniment. Pocs mesos després, el centre cultural autogestionat més important de la ciutat, Kortxoenea, és desallotjat sota la permissivitat dels poders públics i el silenci de DSS2016.

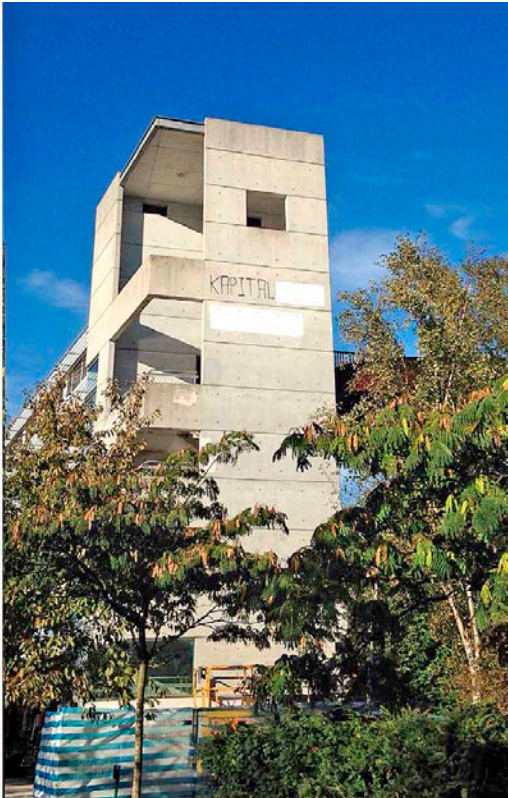
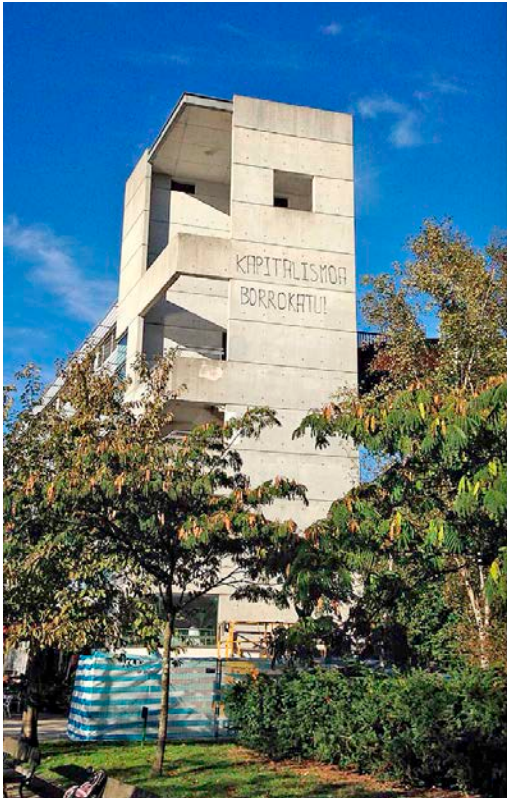
Resumint: un projecte que ha passat per les mans de gairebé tots els partits, en el qual s'han succeït els directors, les dimissions i les retallades i que, a última hora, tira de targeta (660.000 euros de pressupost) per fixar Hansel Cereza (ex Fura dels Baus) i donar un cop d'efecte que catapulti la capitalitat des del primer dia. L'espectacle s'anomena *El pont de la convivència* i és un fracàs estrepitos en tots els aspectes. La capitalitat no es recuperarà del cop durant la resta de l'any: la ciutadania no s'hi sent identificada, va veient passar actes culturals -en general sense pena ni glòria- i només mostra una mica d'interès pels esdeveniments en què hi ha menjar (una mena de *performance* titulada *Time machine soup* i una representació d'*El somni d'una nit d'estiu* de Shakespeare amb sopar inclòs, que és de les poques coses que aconsegueixen atraure força públic, tot i que les entrades valien entre 30 i 40 euros).

Cultura de la pau o censura antiterrorista

El projecte que va permetre obtenir la capitalitat, *Waves Of Energy. Culture to overcome violence* (que, per cert, ha estat eliminat de la pàgina web) oferia una idea de cultura per "anticipar i combatre la violència, la intolerància (...) i convertir les ciutats europees en espais per a la coexistència". Per descomptat, en un context com el basc, la capitalitat va aparèixer com el bàlsam per ajudar a guarir les ferides de l'anomenat conflicte basc i promoure la convivència. El relat que s'oferia de la violència al País Basc de les dècades passades es limitava a la següent seqüència cronològica: Guerra Civil - Franquisme - Violència d'ETA. El projecte, doncs, es fonamentava en un relat que obviava nombroses víctimes i no feia cap referència a violències com la tortura, el terrorisme d'Estat, etc. És impossible parlar de pau i convivència quan s'obvien tantes víctimes.

Aquest és un dels temes que DSS2016 ha gestionat pitjor: la primera polèmica va sorgir quan van inaugurar l'exposició *Tratado de paz* i el Ministeri de Cultura espanyol es va queixar formalment perquè un dels textos associats a la mostra parlava d'ETA com un "fenomen polític, militar i cultural". Associar aquesta última dimensió amb ETA no era adequat segons el govern. Eneko Goia, alcalde de Donostia, va apaivagar l'enrenou mediàtic compromentent-se a utilitzar l'expressió "fenomen terrorista" sense matisos. Va ser més dràstica, però, la manera com van ordenar retirar les obres fetes per membres del col·lectiu de presos polítics d'una altra exposició. Segons les expli-

Cerimònia inaugural
'Pont de la Convi-
vència', de Hansel
Cereza (esquerra).
Intervenció de
Dizebi dins el
programa 'Hormek
Diote' (dreta)

cacions que van donar, no van censurar l'exposició pel contingut de les obres retirades, sinó per la identitat dels seus autors i perquè això podia "ferir les víctimes". En canvi, la direcció del projecte no va dubtar a l'hora de convidar José Manuel Durao Barroso (el recordaran per la foto de les Açores) o Javier Solana (exsecretari general de l'OTAN) a sengles conferències.

Són fets que han engegat a rodar la possibilitat d'un vertader intercanvi de lectures sobre el conflicte basc o sobre la concepció de què és la violència.

Assalt institucional i, després, què?

En vista d'aquest panorama, més d'una persona es deu preguntar què va fer Bildu -coalició que, en principi, no com-brega amb l'establishment- durant els quatre anys que va governar la ciutat. Pot ser que el 2011, recentment arribada a l'Ajuntament, no tingués temps ni marge de maniobra. Pot ser que faltés reflexió, tant entre representants com entre militants, sobre la funció d'aquesta mena d'esdeveniments. Pot ser que les paraules cultura i Europa pesessin massa (són conceptes que tothom es vol fer seus). Fos com fos, va optar per intentar modificar el projecte proposant canvis més o menys cosmètics. Però no va ser suficient per posar en qüestió les bases de la capitalitat, que depenien d'una Europa capitalista-financera i el seu Comitè Europeu de Seguiment, que visitava la ciutat per fiscalitzar el projecte. L'ombra de Brussel·les, doncs, ha estat allargada: només ens hem de fixar en quants títols oficials de projectes eren en anglès o

en l'objectiu de fomentar valors europeus, entesos -evident-ment- com valors de la Unió Europea.

El problema ha sorgit quan la capitalitat no ha funcionat ni tan sols com a maquinària de màrqueting cultural. El projecte ha estat tan poc suggestiu i la seva gestió ha estat tan deficient (la llista d'errades organitzatives i comunicatives és interminable) que pràcticament tots els polítics -també els que governaven-s'han posat de perfil quan ha acabat l'any. Llegir els balanços als diferents mitjans ha estat molt eloqüent: no hi ha pràcticament ningú que hagi assumit com a pròpia la capitalitat o que l'hagi elogiada. Iñaki Esteban defensa, a *El efecto Guggenheim*, que el cèlebre museu de Bilbao només podia fracassar no si la seva oferta artística era escassa, sinó si el centre no funcionava com una màquina econòmica-simbòlica (aquí és on radicaria el seu èxit actual). Paral·lelament, DSS2016 només podia fracassar en termes semblants, tal com ha succeït.

Amb tot, la falta d'alternativa en aquest tema és un mirall on es pot veure reflectida bona part de l'esquerra europea, que difícilment assoleix el poder i, quan ho fa, topa de cara amb els límits de les institucions. La negativa de les grans empreses a patrocinar (és a dir, finançar) l'esdeveniment de Donostia fins que Bildu va perdre les eleccions, per exemple, il·lustra bé aquest fet. I és que no n'hi ha prou amb aconseguir el poder institucional per canviar les coses, sobretot quan s'està mancat de projecte i de determinació. En trobem nombrosos exemples els darrers anys. DSS2016 n'és un més, en aquest cas, dins l'àmbit cultural. ◀

Llegir els balanços als diferents mitjans de comunicació ha estat molt eloqüent: no hi ha pràcticament ningú que hagi assumit com a pròpia la capitalitat o que l'hagi elogiada

No n'hi ha prou amb aconseguir el poder institucional per canviar les coses; la gestió de Donostia-Sant Sebastià 2016 n'és un exemple, en aquest cas, dins l'àmbit cultural

a partir de l'octubre, ja teniu on dinar!

MENÚ DEL DIA

al KOP DE MÀ

cuina casolana
opció vegetariana
preus populars

C/Riego 4
SANTS

★ CERVESA DEL ★

MONTSENY

ARTESANA

ZINEMALDIA

SECCIÓ OFICIAL DOCUMENTAL

09 · dj · 20h · **ROCKNROLLERS** (VOS)
10 · dv · 20h · **IRAGAN GUNEA BERLIN** (VOS)
11 · ds · 20h · **GUTIK ZURA** (VOS)
12 · dg · 18h · **VOCES DE PAPEL** (VOS)
17 · dv · 20h · **PEDALÓ** (VOS)
18 · ds · 20h · **IRRINTZIAREN OIHARTZUNAK** (VOS)

SECCIÓ OFICIAL FICCIÓ

10 · dv · 22h · **ACANTILADO**
11 · ds · 22h · **IGELAK** (VOS)
12 · dg · 20h · **EL ATAÚD DE CRISTAL**
18 · ds · 22h · **GERNIKA**

Autogestió a La Tabacalera

La plataforma Oppida, sorgida a principis de l'any passat, proposa recuperar l'antiga fàbrica com un espai obert a la població i, alhora, reflexionar sobre la gestió d'espais públics a la ciutat de Tarragona

Núria Gebellí
@ngebelli

Es espais autogestionats de Barcelona, Madrid, Amsterdam o Berlín són un referent per les ciutats que volen crear-ne un. Aquest és el cas de Tarragona, on l'any passat va sorgir la plataforma Oppida, que vol recuperar part de l'antiga fàbrica de tabacs, La Tabacalera. Partint de la participació ciutadana, Oppida s'articula al voltant de tres eixos: l'artístic, el social i el pedagògic. Cadascuna d'aquestes branques es desenvoluparà en funció de la gent que hi col·labori. Per exemple, en l'àmbit pedagògic, pot donar cabuda a un Agrupament Escolta i Guia que no té local o a una biblioteca autogestionada. Oppida s'entén com “un projecte obert a la ciutadania que ha d'evolucionar en funció de les necessitats de la ciutat”. Però, quines són les necessitats i el context actuals que han portat a la seva creació?

La plataforma considera que Tarragona té molta riquesa associativa i cultural, però li manca una xarxa que la interrelacioni. Oppida pretén convertir aquest associacionisme fragmentat en un espai de debat, reflexió i intercanvi entre entitats. A més, també vol acollir les persones que, a títol individual i sense pertànyer a cap associació, vulguin participar en la gestió de la cultura, l'educació i la vida social de Tarragona.

Oppida creu que la ciutat té una cultura molt potent, però que només floreix durant les festes majors. En aquest sentit, Pedro Redondo, membre d'Oppida, veu que “Tarragona, durant les dues setmanes de Santa Tecla, és espectacular: hi ha moltes associacions que es mouen, s'organitzen, surten al carrer... Però això no es tradueix en una oferta cultural durant l'any”.

Un altre problema que identifica la plataforma és la mala gestió dels espais públics, ja que, a Tarragona, hi ha diversos edificis municipals buits. Les persones que formen Oppida volen recuperar un d'aquests espais, La Tabacalera, per ubicar-hi el seu projecte. L'antiga fàbrica de tabacs es va tancar fa catorze anys i, dels 46.000 metres quadrats construïts de la factoria, només se n'utilitza un 12%. La plataforma vol fer ús d'un 9% del total construït. Mònica López, membre d'Oppida, creu que l'Ajuntament vol abordar el projecte de La Tabacalera com un conjunt, tot i que és “una obra tan mastodòntica que cap legislatura no pot acabar”. S'han fet propostes per albergar-hi les dependències municipals, per fer un museu de la industrialització a la ciutat i per fer un centre cultural que compti amb la Biblioteca Central de Tarragona i el Museu Arqueològic. Actualment, l'espai està pendent del pla d'usos que està redactant l'Ajuntament.

Una fàbrica amb un llegat de lluita

La Tabacalera està situada a prop del riu Francolí, que separa el centre de la ciutat dels barris de Ponent. Tenint La Tabacalera com a local, s'aconsegueix descentralitzar l'oferta cultural del centre de la ciutat i fer de pont amb els barris.

Manifestació celebrada el mes de juny de 2016 / PLATAFORMA OPPIDA

D'altra banda, Oppida vol instal·lar-se en aquest edifici pel seu sentit històric: des de l'any 1932 que es va obrir la fàbrica, les treballadores havien creat un teixit social molt important entre elles i amb la ciutat. Organitzades independentment del Sindicato Vertical, van aconseguir aturar la fàbrica durant el règim franquista per reivindicar els seus drets. A la transició, un grup de dones que havien estat acomiadades per no ser afins al règim van lluitar durant sis anys per tornar a ser admeses a la fàbrica. I ho van aconseguir. D'aquesta mobilització social, en queda l'Associació d'Amics de La Tabacalera i Dones de La Tabacalera. Són dues associacions formades per antigues treballadores que volen recuperar la memòria històrica de la fàbrica en relació amb la ciutat. Oppida també té en compte el simbolisme de La Tabacalera, la fàbrica que va suposar l'inici de la industrialització a Tarragona. La plataforma pretén impulsar “el començament d'un canvi cultural i social”. Pedro Redondo creu que “seria molt simbòlic que el que en el seu moment va ser la casa de la revolució industrial es converteixi en la casa de la revolució cultural”.

De la mateixa manera que Oppida s'emmiralla en altres models autogestionats, també vol ser un referent de cara a altres col·lectius tarragonins. Joan Espuis, membre de la plataforma, opina: “Tant de bo que, d'aquí a uns anys, nosaltres puguem ajudar en la mediació de grups emergents”. ◀

L'antiga fàbrica de tabacs es va tancar fa catorze anys i, dels 46.000 metres quadrats construïts, només se n'utilitza un 12%. La plataforma vol fer ús d'un 9% del conjunt del recinte

També es manté la reivindicació de dues associacions formades per antigues treballadores, que volen recuperar la memòria històrica de la planta en relació amb la ciutat

COL·LECTIU RONDA
assessorament JURÍDIC
a PERSONES i entitats
d'economia SOCIAL
www.cronda.coop

MOBILE SOCIAL CONGRESS
DRETS LABORALS
MINERALS DE SANG
OBSCOLESCÈNCIA PROGRAMADA
RESIDUS ELECTRÒNICS
PROGRAMARI LLIURE
CONEIXEMENT OBERT
ECONOMIA SOLIDÀRIA

28 de febrer i 1 de març
Pati Manning (C/Montalegre, 7, Barcelona)

*TAULES RODONES
*TALLERS
*FIRA D'ALTERNATIVES
*RESTART PARTY
*DOCUMENTALS I MÚSICA LLIURE

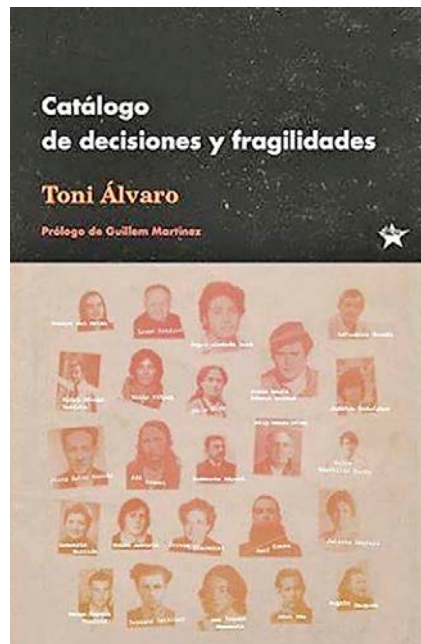
organitzat: Setem
Amb el suport de: Diputació de Barcelona, Generalitat de Catalunya

Creació i creixement de les cooperatives de treball
Federació de Cooperatives de Treball de Catalunya

@coopstreball cooperativestreball
www.cooperativestreball.coop

RESSENYES

Vides exemplars rescatades de l'oblit

Àlex Romaguera
@AlexRomaguera

Joan Manent havia anat a l'escola racionalista de Francesc Ferrer i Guàrdia, cosa que va dur-lo a implicar-se a la CNT i, durant la Segona República, a impulsar la revista *Colmena Obrera* i una cooperativa de la construcció. Amb l'esclat de la Guerra Civil, però, aquest deixeble de Joan Peiró i alcalde de Badalona entre els anys 1937 i 1938 va decidir entrar al front de batalla i, després de caure ferit, es va exiliar a França. Ja a l'exili, Manent va passar pels camps de concentració d'Argelers i Barcarès i no va ser fins acabada la Segona Guerra Mundial que es va instal·lar a París, on va escriure retalls dels seus admirats Salvador Seguí, Daniel Cardona o Francesc Layret.

Joan Manent, que va morir el 1984, figura entre els personatges que Toni Álvaro glossa al llibre *Catálogo de decisiones y fragilidades*. Un compendi d'homes i dones de qui l'autor destaca el compromís ètic en la defensa de les llibertats. A través del Bloc d'Or, al seu compte de Facebook, el veterà guionista d'*Historias de la puta mili* ha anat reivindicant aquestes persones travessades per la violència i que, en molts casos, van tenir

un final tràgic. És el cas de l'ecologista Gladys del Estal, assassinada per la Guàrdia Civil en una protesta al País Basc l'any 1979; Julieta Lanteri, morta arran del cop d'Estat a l'Argentina el 1932; Miquel Grau, assassinat per un conegut membre de l'extrema dreta a Alacant el 1977, o el jove de la Toscana Comasco Comaschi, metrallat per un escamot feixista el 1922.

Sota el pròleg de Guillem Martínez i l'edició d'El Lokal, *Catálogo de decisiones y fragilidades* esdevé un repàs hagiogràfic d'aquestes vides erosionades per la fatalitat, però sense les quals no entendríem el fil de resistència ni les conquestes democràtiques assolides al llarg de la nostra història. ◀

LLIBRE

Catálogo de decisiones y fragilidades

Autor: Toni Álvaro

Editorial: El Lokal

Pàgines: 340

Abandoneu tota esperança

Ignasi Franch
@ignasifranch

Des de l'estrena de *28 días después* i *Amanecer de los muertos*, detonants d'una revifada del cinema de zombis i infeccions diverses, la figura del mort vivent ha abandonat la sèrie B per introduir-se, perdurablement, al cor del *mainstream*. *Melanie, the girl with all the gifts* és una nova mostra de les ramificacions d'un gènere que tendeix a transcendir els relats de supervivència i terror. Les pel·lícules de George Romero (*La noche de los muertos vivientes*) ja afrontaven, fa dècades, la gestió políticomilitar de les crisis o abordaven una certa sociologia dels contextos d'ensorrament institucional.

El film beu d'aquestes fonts i tracta de situacions conegudes: desconfiança vers l'estament militar, conflictes ètics amb l'experimentació científica... L'inici és contundent: se'ns presenta una nena captiva, vestida amb els uniformes de color taronja que associem amb la presó de Guantánamo. Melanie és portadora d'una malaltia que converteix les persones en caníbals irades, però no cau en cap fúria cega. És una figura que provoca por i, ahora, genera l'esperança en algun tipus de cura o pal·liatiu de la pandèmia.

A diferència de les crisis sanitàries controlades de *La resurrección de los muertos* o *Retornados*, *Melanie, the girl with all the gifts* s'ubica en un escenari de plaga apocalíptica. En totes tres ficcions, el zombi pot esdevenir un malalt crònic, però McCarthy i companyia semblen assumir que la convivència entre persones diverses és impossible. Per començar, la majoria de personatges són poc proclius a acceptar que la protagonista és viva i és humana.

Sense escarafalls efectistes, amb una melancolia continguda que s'escola entre les escenes al·ternes de *thriller* i drama, els responsables de l'obra semblen afirmar que la diferència sempre desemboca en relacions de por i de poder. Que la convivència entre persones diverses, en igualtat, és pràcticament impossible. El missatge pot ser desmobilitador, però, en observar la història humana i el nostre present de neofeixismes i Mare Mortum, potser té un cert fonament. ◀

CINEMA

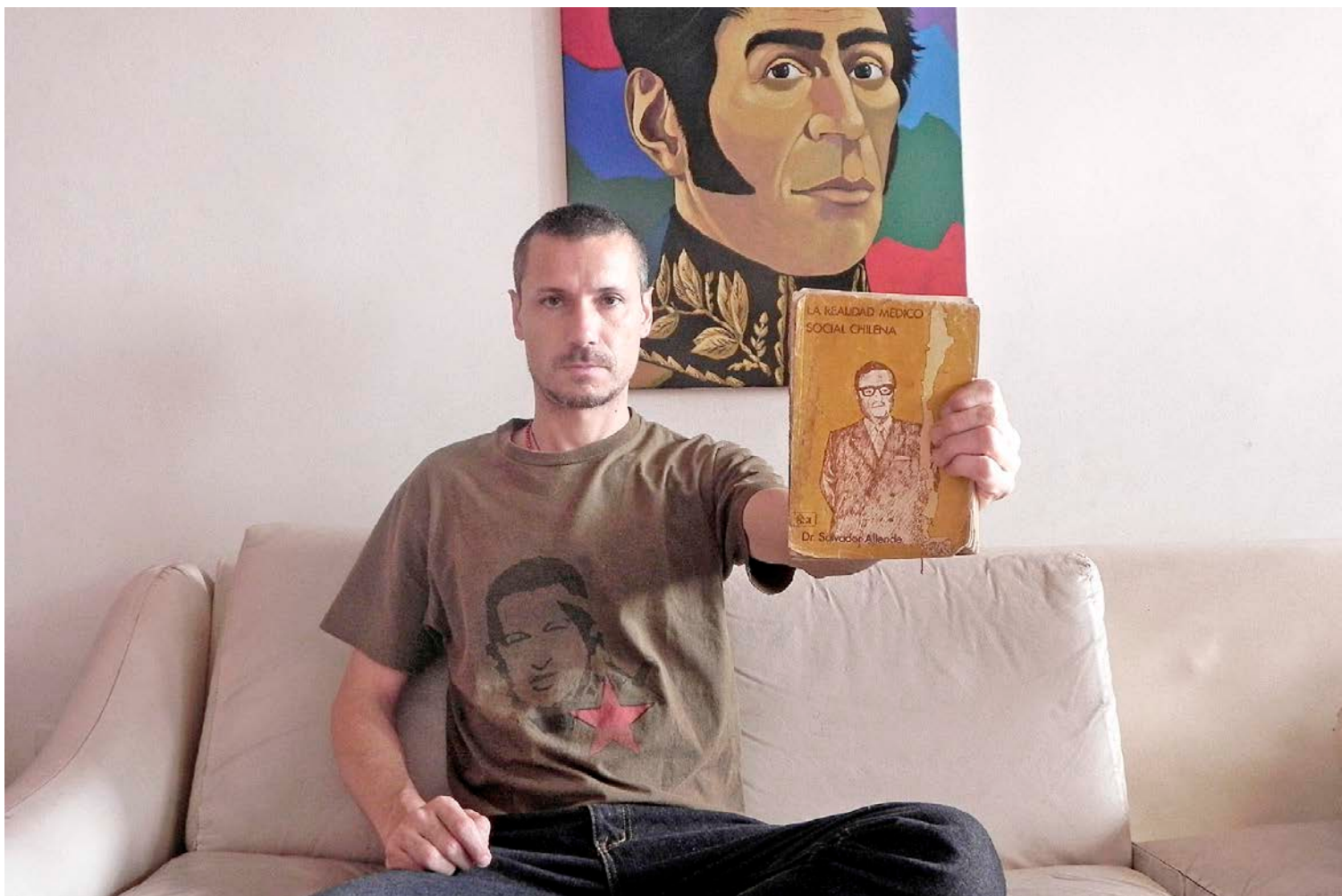
Melanie, the girl with all the gifts

Director: Colm McCarthy

Durada: 110 minuts

Guionista: Mike Carey

/ ROBERTO BERMÚDEZ

inDirecta

Pablo Sepúlveda Allende,
nét de Salvador Allende

El desembre passat, Pablo Sepúlveda Allende –fill de Carmen Paz, la filla gran de l'expresident xilè– va publicar una carta per exigir que Henry Kissinger fos detingut com a responsable de l'Operació Còndor. Aquelles setmanes, l'exsecretari d'Estat nord-americà es trobava a Noruega convidat per l'Institut Nobel, que l'any 1973 li va concedir el Premi Nobel de la Pau i al qual Sepúlveda va recordar el seu paper per desestabilitzar el país i facilitar que els Estats Units ajudessin a perpetrar el cop d'Estat del general Augusto Pinochet l'11 de setembre d'aquell any. Un aixecament que va posar fi al govern i a la vida del seu avi. Arran del cop militar, la filla i altres familiars del líder socialista es van haver d'exiliar a Mèxic, on Pablo va néixer al cap de tres anys. Des d'allà, el nét d'Allende va començar un llarg periple per Cuba fins que es va establir definitivament a Veneçuela, on avui exerceix la medicina. Compromès amb els ideals revolucionaris, aquest psiquiatre de 41 anys ha impulsat, a Caracas, la Fundació Doctor Salvador Allende, a través de la qual pretén recuperar la figura del seu avi com a referent de la nova esquerra llatinoamericana.

“El socialisme xilè ha traït el llegat del meu avi”

Àlex Romaguera
@AlexRomaguera

Com et vas aproximar al teu avi, l'expresident xilè Salvador Allende?

Vaig fer-ho a través de les converses amb la família i la música. Des de l'exili a Mèxic, escoltava Víctor Jara, Violeta Parra i altres cantants perseguits per la dictadura. Amb quinze anys, però, la connexió va ser més emocional. Vaig assistir al funeral que se li va tributar a Santiago de Xile l'any 1991; recordo l'avinguda de la Paz plena de gent llançant flors al seu mausoleu. Allà, em vaig adonar de l'estima que despertava i també del dolor que va suposar la seva pèrdua.

Fins llavors, no l'havies pogut conèixer gaire?

A la mare li costava parlar-ne. En canvi, el poble sempre l'ha reivindicat, com ja demostraven els sectors en vaga o el moviment guerriller Manuel Rodríguez durant la dictadura. Volien un canvi profund, però, malauradament, els governs que van arribar després van diluir els sectors socials i culturals més actius. Van sotmetre la població a l'entreteniment i, tal com va passar amb les Panteres Negres als Estats Units, van introduir la droga als barris populars per desmobilitzar-los.

Des de Veneçuela, on vius ara, com veus la política xilena?

Els diferents governs s'han oblidat de les conquestes que ell va impulsar, com ara la nacionalització del coure, un bé que torna a estar privatitzat i del qual ja no es parla.

El socialisme xilè ha traït el seu llegat?

Absolutament. S'ha adaptat a la Constitució i a l'economia neoliberal que va apuntalar la dictadura. De manera que, si el meu avi estigués viu, segurament se sentiria més pròxim a Evo Morales, Rafael Correa o Hugo Chávez que no pas a la presidenta socialista Michelle Bachelet, que ha conservat estructures provinents del període pinochetista com la magistratura, els carabiners o la policia política. Només cal observar l'acarnissament amb què actua contra els pescadors, els estudiants o la comunitat maputxe.

Bachelet també ha criticat l'arrest de Leopoldo López, instigador del cop d'Estat contra Hugo Chávez a Veneçuela. T'ha sorprès aquesta postura?

Respon al posicionament del socialisme xilè, que, amb els conservadors de la Unió Demòcrata Independent (els pinochetistes durs) i la Renovació Nacional, forma un duopoli per alternar-se al poder. Per allunyar-se dels que anomenen “populistes”, s'han autodefinint com l’“esquerra seriosa” assumint la Constitució que Pinochet va deixar com a herència. Si fa no fa, el mateix que ha passat a l'Estat espanyol, on els socialistes s'han distanciat de Podemos fins a l'extrem de demonitzar-lo. No és estrany que donin suport a López i altres opositors veneçolans.

A Veneçuela, però, la situació tampoc no és pas la millor...

Vivim una crisi greu després que el preu del petroli, que havia permès abastir els sectors populars, s'hagi desplomat fins als 25 bolívars el barril, quan abans es pagava a 120 bolívars. Si, a això, hi afegim la guerra econòmica que imposen els importadors privats de medicaments i aliments bàsics (arròs, farina de blat, sucre o cafè), ens trobem amb restriccions importants i preus inabastables per a la majoria de la població. Veneçuela està patint una mena de nou pla Còndor, però no per la via militar, sinó a través de l'acaparament de productes, la inflació induïda i altres vies destinades a enderrocar el govern de Nicolás Maduro, que també s'ha vist perjudicat per la corrupció d'alguns sectors vinculats al poder.

T'agradaria tornar a Xile per contribuir a impulsar un canvi polític?

M'agradaria incidir-hi des de la medicina, com va fer el meu avi, i ajudar a construir alternatives. És el que estan fent els nous líders estudiantils, que reclamen un procés constitucional que acabi amb les polítiques capitalistes heretades de la dictadura. Confio que, amb el suport del poble, això sigui possible. ◀